

Anne Kajoniemi

ISÄPUOLESTA ISÄKSI

Pro gradu – tutkielma

Syyslukukausi 2007

Kasvatustieteen laitos

Jyväskylän yliopisto

Tiivistelmä

Kajoniemi, Anne. ISÄPUOLESTA ISÄKSI

Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto kasvatustieteen laitos 2007. 54 sivua. Julkaisematon.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa uusperheiden isien suhteita lapsipuoleen ja biologiseen lapseen. Tutkimustehtävinä olivat: Miten sosiaalinen isyys ja biologinen isyys eroavat uusperheessä? Muuttuuko sosiaalinen isyys biologisen lapsen synnyttyä? Millainen on vanhempien roolijako uusperheessä?

Tutkimukseen osallistui kahdeksan mieshenkilöä. Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla, jotka nauhoitettiin. Haastattelut etenivät kolmen teema-alueen mukaan, jotka muodostettiin tutkimustehtävistä. Aineisto analysoitiin induktiivisesti sisällön analyysillä. Tarkasteluyksikkönä käytettiin lauseita, jotka järjestettiin sisältöluokkiin. Alakategorioiksi muodostuivat: ensi tapaaminen lapsen kanssa, tutustuminen lapseen yhteisen tekemisen kautta, isäpuolen hyväksyminen lapsen toimesta, ikäero biologisen lapsen ja lapsipuolen välillä, isänä oleminen, yhteisen tekeminen kaikkien lasten kanssa, äiti kantaa vastuun vanhemmuudesta, isäpuoli tukee äidin toimintaa ja lapsen biologista isää kuullaan lasta koskevilla kysymyksissä. Tutkimustulokset esitettiin kategorioittain ja havainnollistettiin haastateltavien ilmaisujen avulla.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että uusperheet muodostuvat miehen ja naisen suhteen muuttuessa pysyväksi parisuhteeksi, jolloin koetaan hyväksi muuttaa asumaan yhteen. Lasten huomioiminen oli koettu tärkeäksi tässä tutkimuksessa mukana olleiden isäpuolten taholta. Ensitapaaminen oli koettu hyväksi, ja yhdessä tekeminen toteutettiin lasten ehdoilla. Näin tutustuminen lapseen loi pohjan uuden isän hyväksymiselle. Haastatelluista isistä ainoastaan yksi tunsi itsensä ulkopuoliseksi lapsipuolten taholta.

Uusperheen muodostuminen ei kenenkään kohdalla ollut vaikeaa. Samoin lapsipuolet tottelivat kaikissa asioissa isäpuolta, kun hän perusteli vaatimuksensa. Uusien sisarten syntyminen perheeseen koettiin vaihtelevasti, johon vaikutti lasten ikä. Oman lapsen syntyminen perheeseen ei juuri muuttanut isien suhtautumista lapsipuoleen. Isänä oleminen oli yhdessä tekemistä arjessa leikin ja erilaisten harrastusten kautta.

Vanhemmuuden jakaminen isien ja äidin kesken on uusperheissä huomioitava asia. Kasvatuskysymyksissä mielellään kuullaan myös biologisen isän mielipide. Lapsen tapaamiset biologisten vanhempien kanssa eivät vaikuttaneet tuloksiin, koska lähes kaikki tapasivat heitä säännöllisesti.

Avainsanat: uusperhe, isäpuoli, sosiaalinen isyys, biologinen isyys, vanhemmuus

1 JOHDANTO.....	4
2 ISYYDEN ERI MUODOT	5
2.1 Biologinen ja sosiaalinen isyys	5
2.2 Psykologinen ja juridinen isyys.....	6
2.3 Isyyystyyppejä tutkimuksessa	7
3 UUSPERHE	9
3.1 Määritelmiä ja tilastotietoa.....	9
3.2 Isä- ja äitipuolena uusperheessä	13
3.3 Uusperheen lapset.....	19
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	20
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	21
5.1 Tutkimuksen kohdejoukko ja aineiston kerääminen	21
5.2 Teemahaastattelu	22
5.3 Tutkimusaineiston analyysi.....	24
5.4 Tutkimuksen luotettavuus	25
6 TULOKSET	28
6.1 Isäpuolen suhde lapsipuoleen.....	30
6.2 Isän suhde biologiseen lapseen.....	34
6.3 Vanhemmuuden jakaminen	37
6.4 Yhteenveto tuloksista	40
7 POHDINTA	42
7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	42
7.2 Tutkimustulosten tarkastelu	43
7.3 Tutkimustulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusaiheet.....	45
Lähteet:.....	46
LIITE 1	52
LIITE 2.....	53

1 JOHDANTO

Puhuttaessa isä- tai äitipuolista ensimmäisenä mieleen nousee usein negatiivinen mielikuva, jossa äitipuoli mielletään ilkeäksi ja isäpuoli väkivaltaiseksi. Ilkeää äitipuolimyyttiä ovat vahvistaneet monet klassiset lasten sadut, kuten Tuhkimo, Hannu ja Kerttu sekä Lumikki. Isäpuolistereotypia saa puolestaan vahvistusta median välittämistä uutisista. (Claxton-Oldfield 1992, 378.)

Suurin osa uusperheitä käsittelevistä tutkimuksista on tehty Yhdysvalloissa, jossa on erilainen kulttuuri kuin Euroopassa ja Suomessa (Barnes, Thompson, Daniel & Burchart 1998, 267). Suomessa uusperheistä on tehty vain joitakin väitöskirjoja. Ritala-Koskinen (2001) tutki väitöskirjassaan uusperhettä lapsen näkökulmasta ja keitä uusperheeseen kuuluu. Sutisen (2005) väitöskirjatutkimus tarkasteli uusperhettä vanhemman ja aikuisen roolin näkökulmasta sekä kiinnitti huomioita uusperheen puhetapoihin.

Uusperheen isyyttä on tutkittu hyvin paljon Yhdysvalloissa, missä urauurtavaa tutkimusta ovat tehneet Visher & Visher (1979), Ambert (1986) sekä Marsiglio (1992). Uusperheen isyyttä on tärkeä tutkia sekä miehen että lasten näkökulmasta. Miehet, jotka muodostavat parisuhteen sellaisen naisen kanssa, joilla on jo lapsi, nähdään yleensä hyvin sopeutuvaisina. Uusperheen muodostuessa isäpuoli ja lapsipuoli eivät valitse toisiaan, vaan kaksi aikuista kiinnostuu toisistaan (Glenn 1994, 49). Tämä saattaa olla lapselle hyvin vaikeaa riippuen lapsen iästä.

Tässä käsillä olevassa tutkimuksessa uusperheen lapsipuolet ovat olleet hyvin eri-ikäisiä, nuorimmat olivat noin kaksivuotiaita ja vanhimmat murrosikäisiä. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia miehiä, jotka tulevat ensin sosiaalisiksi isiksi ja vasta myöhemmin biologisiksi isiksi. Tutkimukseen valitsemani isät ovat kaikki uusperheen isiä, joilla ei ole ollut biologisia lapsia uusperheen syntyessä. Nämä miehet ovat muodostaneet parisuhteen naisen kanssa, jolla on lapsia edellisestä suhteesta. Parin yhteiset biologiset lapset ovat syntyneet vasta myöhemmin

2 ISYYDEN ERI MUODOT

Lapsella voi olla yksi isä tai kaksi isää. Lapsen isä voi olla hänen biologinen isänsä tai joku muu mies. Nykyään sekä vanhemmuus että isyys jaetaan biologiseen, sosiaaliseen, psykologiseen ja juridiseen isyyteen. (Huttunen 2001; Valkonen 1995.)

2.1 Biologinen ja sosiaalinen isyys

Esko (1984) toteaa, että biologinen isyys antaa minuutin mittaisen ilon ja elinikäisen riesan (Esko 1984, 29). Biologisella isyydellä tarkoitetaan isää, joka on perinnöllisesti sukua lapselle, eli lapsi on saanut alkunsa juuri sen miehen sukusoluista. Isä on biologinen isä siitä huolimatta, vaikka hän ei edes tietäisi olevansa isä tai, vaikka hän ei olisi minkäänlaisessa tekemisessä lapsen kanssa. (Huttunen 2001, 57-59.)

Lapsi saattaa kaivata biologista isäänsä, vaikka tämä olisi ollut väkivaltainen (Valkonen 1995, 37-39). Myös avioeron kokeneet lapset saattavat kaivata biologista isäänsä. Yleensä lapset ja äiti suhtautuvat perheeseen avioeron jälkeen eri tavalla kuin isät. Äidin mielestä poismuuttanut isä ei enää kuulu perheeseen, mutta lapset saattavat olla sitä mieltä, että isä kuuluu perheeseen, vaikka hän ei olisikaan paikalla. (Jallinoja 2000, 191.)

Sosiaalinen isä voi olla sukulainen tai joku muu mies, joka osoittaa perheessä vanhemman käyttäytymismalleja (Jayakody & Kalil 2002, 504). Sosiaalisella isyydellä tarkoitetaan sellaista isyyttä, missä isä jakaa lapsen kanssa asunnon ja arjen. Sosiaaliseen isyyteen kuuluu myös lapsen kanssa esiintyminen julkisissa tilanteissa. Isä vaikuttaa lapsen persoonallisuuteen, identiteettiin ja moraalin kehitykseen. Hän myös siirtää lapselleen omia arvoja ja omaa kulttuuriaan. Nykyään sosiaalinen isyys on hämärtynyt. Ei ole sellaisia asioita, jotka isän olisi pakko hoitaa, vaan joku muu voi hoitaa ne yhtä hyvin. (Huttunen 2001, 62-63; Sinkkonen 1998, 22-23.)

Sosiaalisessa mielessä lapsen oikea isä on se, joka hoitaa ja huolehtii lapsesta. Sosiaalinen ulottuvuus tarvitsee muutakin kuin pelkää huolenpitoa. Lapsi ei ota passiivisesti vastaan huolenpitoa vaan mukana pitää olla isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Sekä isä että lapsi rakentavat tätä vuorovaikutusta omalta osaltaan. (Ritala-Koskinen 2001, 58-59.)

Sosiaalisen isän tarve niissä perheissä, missä biologinen isä ei osallistu lapsensa elämään, on suurempi. Jos biologinen isä osallistuu paljon lapsensa elämään, hän saattaa vaikeuttaa joko tahtomattaan tai tahallaan sosiaalisen isän asemaan uusperheessä. Myös sosiaalisen isän asenne lapsipuolta kohtaan vaikuttaa sosiaalisen isän ja lapsen suhteeseen. Jos biologisella äidillä ja uudella miehellä on romanttinen suhde, voi mies olla haluton omaksumaan sosiaalisen isän roolia, varsinkin jos biologinen isä osallistuu paljon lapsen elämään. Sosiaalinen isä voi antaa hyvin tärkeän miehen mallin lapsille. (Jayakody & Kalil 2002, 505-506.)

2.2 Psykologinen ja juridinen isyys

Psykologisella isyydellä tarkoitetaan sellaista isyyttä, joka perustuu tunnesiteeseen ja kiintymykseen. Psykologinen isyys määrittyy lapsen kautta siitä, ketä lapsi pitää isänään. Tärkeintä psykologisessa isyydessä on molemminpuolinen ilon ja tyydytyksen kokeminen keskinäisessä vuorovaikutussuhteessa. Lapsen on saatava tuntee luottamusta ja tuntee olonsa turvalliseksi olonsa turvalliseksi sekä saavansa luottamusta. miehelle psykologinen isyys on sitä, että hän kokee lapsen tarvitsevan itseään. (Huttunen 2001, 64-65.) Psykologinen isä on se henkilö, johon lapsi samaistuu (Valkonen 1995, 2-3).

Juridisella isyydellä tarkoitetaan yhteiskunnan antamia oikeuksia ja velvollisuuksia lasta kohtaan. Isän saamat velvollisuudet, on kirjattu lakiin (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983). Juridinen isyys syntyy kolmella tavalla, avioliiton isysolettaman, isyyden tunnustamisen tai vahvistamisen sekä adoption kautta. Yleensä biologinen ja juridinen isyys ovat samalla henkilöllä.

(Huttunen 2001, 60.) Uusperheessä isä voi adoptoida puolisonsa lapsen/lapset (Laki lapseksi ottamisesta 153/1985). Näin uusperheen isästä tulee puolison lapselle/lapsille sekä juridinen että sosiaalinen isä.

2.3 Isyystyyppinä tutkimuksessa

Isänä oleminen on tarkoittanut monia erilaisia asioita eri aikoina. Ennen isältä odotettiin hyvin vähän osallistumista lapsen elämään, mutta nykyään isän pitäisi tukea puolisoa, hoitaa lasta sekä viettää aikaa lapsen kanssa leikkimällä. (Baumann 1999, 375-376.)

Kaila-Behm (1997) toteaa tutkimuksessaan, että kehitys miehestä isäksi alkaa tapahtua jo odotusaikana puolison kautta. Näin lapsen syntyessä mies pystyy luomaan konkreettisen suhteen lapseen. Kuitenkaan tutkimusten mukaan miesten mielestä isäksi tuleminen ei aiheuttanut muutosta miehenä olemisessa. Esimerkiksi miesten työ pysyi samana ja miehet toivoivat parisuhteen pysyvän ennallaan. Lapsen syntymä vaikutti miehiin siten, että he kokivat olevansa enemmän mies, onhan lapsi miehen aikaan saannos, hänen lihaa ja verta. (Kaila-Behm 1997, 96.)

Korhosen (1999) haastattelututkimuksen mukaan isät voidaan jakaa viiteen ryhmään, sen perusteella minkälaisia isiä miehet itse kokevat olevansa. Vastuuta korostavat isät painottavat vanhempien vastuuta lasten kasvatuksessa. Lapsista pitää kasvattaa kunnan kansalaisia. Olennainen osa vastuuta korostavilla isillä on rajojen asettaminen, lapsista huolehtiminen sekä lapsien ohjaaminen hyvien harrastusten pariin. Vanhemmat pyrkivät keskenään olemaan johdonmukaisia. Taustalla tukija isät ovat eriytyneet lastensa elämästä. Molemmilla on omat harrastuksensa ja touhunsu. Nämä isät seuraavat lastensa elämää ja tulevat tarvittaessa auttamaan sekä tukemaan. Toiminnalliset isät ovat aktiivisessa vuorovaikutuksessa lastensa kanssa. He viettävät paljon aikaa lastensa kanssa joko harrastusten tai muun tekemisen parissa. Miehiset auktoriteetit kokevat kasvatuksen olevan sama asia kuin kuri. Hierarkia on perheen sukupolvien välillä hyvin selvä.

Myös perheen sisäinen työnjako on sukupuolten mukaan eriytynyt. Lapset kuuluvat naisen alueelle ja mies on perheen pää. Otteensa menettäneet isät halusivat vaikuttaa lastensa elämään, mutta suhde lapseen on vastavuoroton. Isää ei totella tai lapset toimivat isän neuvojen vastaisesti. Poikkeuksellisen ”äidillinen” isä asettaa perheen ja isyyden työn edelle. (Korhonen 1999, 144-159.)

Mesiäislehto-Soukan (2005) mukaan isyys on turvallisuuden luomista. Isyys merkitsee henkistä kehittymistä, itsetunnon vahvistumista sekä uutta alkua. Isyyteen kuuluva vastuu kasvattaa miestä isänä, kasvua tapahtuu myös lapsen varttuessa. Tutkimuksen miehet kokivat isyyden myönteisenä asiana. Miesten kokemukset suhteista isänä poikiin ja tyttöihin vaihtelivat. Poikien kanssa peuhattiin ja painittiin. Pojat myös pitivät isää mallina. He samaistuivat isään ja matkivat häntä. Tytöt lähestyivät isää halaamalla ja kiehnaamalla. Isät pitivät tärkeänä tasapuolista huomion jakamista lapsille. Varsinkin uusperheessä, missä on yleensä useita lapsia, miehellä pitää olla vahva tahto ja päätös olla isä. Isän tukea tarvitaan koko ajan. (Mesiäislehto-Suokka 2005, 121.)

Kauhasen (1998) tutkimuksesta käy ilmi, että oman isän malli ei siirry sellaisenaan seuraavalle sukupolvelle. Ne miehet, joilla oli ollut onnellinen lapsuus, pitivät oman isän esimerkkiä hyvänä ja halusivat noudattaa isiensä menettelytapoja. Osa miehistä halusi irrottautua oman isänsä tarjoamasta mallista, koska he pitivät menettelytapoja liian perinteisinä, vanhanaikaisina tai epäonnistuneina. Nämä miehet halusivat omaksua poikkeavan ajattelu- ja toimintatavan. Heidän tavoitteenaan oli laajentaa isyyttä uusille alueille sekä osallistua tiiviimmin perhe-elämään. (Kauhanen 1998, 61.)

3 UUSPERHE

3.1 Määritelmiä ja tilastotietoa

Keurulaisen (1998) mukaan jokaisella perheellä on oma historiansa. Siihen liittyvät parisuhteen solminen, perheen perustaminen, lasten syntyminen, kasvaminen ja kotoa lähteminen, lapsenlapset sekä parisuhteen mahdollinen purkautuminen avioerossa tai toisen puolison kuoleman myötä. Jokaiseen perheeseen liittyy tietty kulttuurinen leima, koska kaikissa kulttuureissa esiintyy juuri tietylle kulttuurille tyypillisiä perheitä. Tosin perhemuodot vaihtelevat yhteiskunnan muutoksen ja kulttuurin mukaan sekä paikallisesti että ajallisesti. Perhe on yhteiskunnan perusyksikkö, joka elää yhteiskunnan ehdoilla ja sen muutoksen mukana. (Keurulainen 1998, 55; Häggman 1996, 15.)

Aholan (2000) mukaan perhe viittaa yhdessä kotitaloudessa asuviin lapsiin ja heidän vanhempaisiin (Ahola 2000, 29). Jaakkolan ja Sántin (2000) mukaan perheen voi melko helposti määritellä, mutta oikeassa elämässä perheen tuntomerkit eivät ole kovinkaan selviä. Nykyään ihmisillä on erilaisia käsityksiä siitä, ketkä kuuluvat perheeseen. Sillä on kuitenkin merkitystä, keitä ihmiset lukevat mukaan perheeseen, koska samaan perheeseen kuulumisen tunne on voimakas. (Jaakkola & Sántti 2000, 1.)

Koernerin ja Fitzpatrickin (2002) mukaan perhe määritetään joko biologisten siteiden tai lain kautta. Perinteinen määritelmä sisällyttää perheeseen kaksi heteroseksuaalista aikuista ja heidän lapsensa, mutta tämä määritelmä jättää merkittävän määrän perheitä määritelmän ulkopuolelle. (Korner & Fitzpatrick 2002, 70.)

Duck (1998) määrittelee viisi erilaista perhettä. Ensimmäinen on perinteinen ydinperhe, johon kuuluu kaksi naimisissa olevaa vanhempaa ja heidän lapsensa. Toinen on yksittäisen vanhemman perhe, joka muodostuu naimattomasta, erossa olevasta, eronneesta tai leskeksi jääneestä vanhemmasta ja hänen lapsistaan.

Kolmas on suurperhe, joka koostuu kolmesta sukupolvesta, yleensä kyseessä ovat isovanhemmat, vanhemmat ja lapset. Neljäs on sukulaisten verkko, joka on yleinen mustien yhteisössä. Siinä perheet ovat levittäytyneet laajalle alueelle ja verisukulaiset kuin myös pitkäaikaiset ystävät katsotaan kuuluviksi perheeseen. Viides on uusperhe, jossa yksinhuoltaja muuttaa asumaan toisen yksinhuoltajan tai yksinäisen ihmisen luo. (Duck 1998, 95.)

Perheen määrittely vaikeutuu sellaisten perheiden kohdalla, joissa on tapahtunut avioero. Yleensä tällaisissa tapauksissa isä muuttaa perheen yhteisestä kodista pois, jonka jälkeen äiti ei miellä isää enää perheeseen kuuluvaksi, mutta lasten mielestä isä on yhä osa perhettä. Reunan tutkimukseen osallistuneista 72 prosenttia oli sitä mieltä, että eronneet muodostavat edelleen perheen, vaikka asuvatkin eri talouksissa. (Reuna 1997, 16-17.)

Myös uusperheen määrittely on vaikeaa. Jos uusperheeseen kuuluu äidin ja isän lapsia sekä vielä molempien yhteisiä lapsia, niin mihin perheeseen kukin lapsista kuuluu. Voiko lapsi kuulua kahteen perheeseen yhtä aikaa? (Jallinoja 2000, 193.) Uusperheen lapset ovat yleensä mukana myös toisessa perhekunnassa, eli heidän biologisen isänsä perheessä. (Henry & Lovelace 1995, 779).

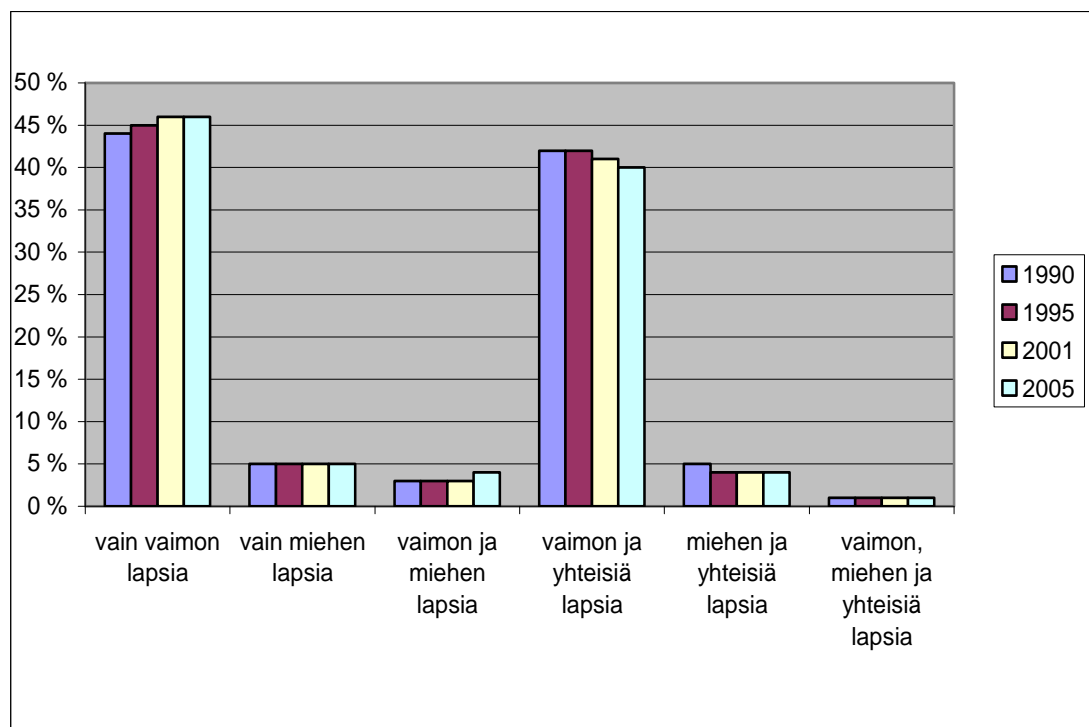
Dunn, O'connor ja Levy (2002) tutkivat lasten piirrosten avulla, ketä lapset lukevat kuuluvan perheeseensä. He tarkastelivat erityisesti ovatko lapsen vanhemmat yhdessä vai erikseen piirustuksessa. Ydinperheen ja uusperheen lapsista 74,5 prosenttia piirsi vanhempansa yhteen, 18,2 prosenttia piirsi erikseen ja 7,3 prosenttia ei piirtänyt kuvaan vanhempia lainkaan. (Dunn, O'connor & Levy 2002, 509.)

Suomessa oli vuoden 2005 lopussa 1 426 000 perhettä. Perheisiin kuului silloin 77 prosenttia väestöstä. Lapsiperheitä eli perheitä, johon kuului ainakin yksi alle 18-vuotias lapsi, oli 592 000. Avioparin muodostamiin lapsiperheisiin kuului 62 prosenttia lapsiperheistä. Ne avoparit, joilla on lapsi, ylsivät 18 prosenttiin. Yksinhuoltajaperheitä oli vuoden 2005 lopussa seuraavasti: äiti ja lapsi –perheitä 17 prosenttia sekä isä ja lapsi –perheitä vain kaksi prosenttia. (Tilastokeskus 2006.) Vuonna 1985 asui avioparin perheessä 85 prosenttia lapsista. Vuonna 1998 osuus oli enää 71 prosenttia. Vastaavasti yksinhuoltajien kanssa asuvien lasten määrä on

noussut kuudella prosentilla vuoden 1985 kymmenestä prosentista vuoteen 1998 mennessä. (Kartovaara & Sauli 2000, 29.)

Koko 1990-luvun uusperheen ytimenä on ollut äiti-lapsi perhe. Sen osuus on 86 prosenttia. Isä-lapsi – perheitä on noin kymmenen prosenttia. Loput neljä prosenttia ovat uusperheitä, jotka syntyvät kun kaksi yksinhuoltajaa on muuttanut yhteen. Miesten ja naisten välinen suuri ero johtuu siitä, että yhden vanhemman perheet ovat yleensä äiti-lapsi -perheitä. (kuvio 1) (Jaakkola & Säntti 2000, 26.)

Yhä useammin Suomessa eronneet menevät uudelleen naimisiin. Vielä useammin solmitaan avoliittoja. (Hokkanen 2005, 150.) Useimmat uusperheet ovat avoliittoja. Uusperheistä avoliittoja oli vuonna 2005 53 prosenttia ja avioliittoja 47 prosenttia. Vuoden 1995 ja 2001 jakautumassa avoliittoja oli 55 prosenttia ja avioliittoja 45 prosenttia. (Tilastokeskus 2000, 13; Tilastokeskus 2002, 13; Tilastokeskus 2006.) Erilleen muuttaneisuus aviopareilla, joilla ei ole yhteisiä lapsia on 3,5-kertainen verrattuna aviopareihin, joilla on yhteisiä lapsia. Avopareilla vastaavien perhetyyppien suhdeluku erilleen muuttaneisuuksien kohdalla on 2,5-kertainen. (Nikander 1996, 24.)

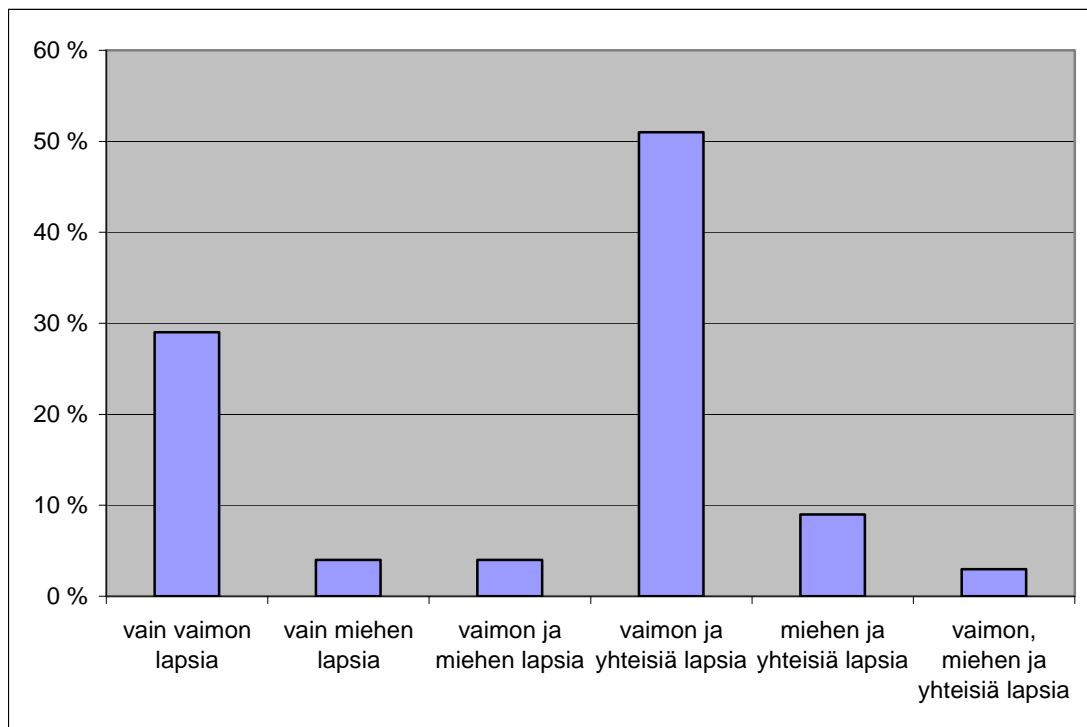

Kuvio 1. Uusperheet tyypeittäin Suomessa

Ulkomaisia tilastoja tarkasteltaessa on nähtävissä, että esimerkiksi Yhdysvalloissa vuonna 2002 69 prosenttia lapsista asui kaksi vanhempaisessa perheessä, joista noin yhdeksän prosenttia oli uusperheitä. Äidin kanssa asui 23 prosenttia lapsista ja isän kanssa viisi prosenttia. Kolme prosenttia lapsista asui muiden kuin biologisten vanhempiensa kanssa. (U.S. Census Bureau 2002.) Vuonna 1998 uusperheen lapsista 80 prosenttia asui biologisen äidin ja tämän uuden puolison kanssa (U.S. Society and Values 2001). Yhdysvalloissa on viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana tapahtunut sosiaalinen muutos ydinperheissä. On arvioitu, että melkein 55 prosenttia ensimmäisistä avioliitoista epäonnistuu. Avioerot, uudelleen avioitumiset ja yksinelävien naisten lapset ovat aiheuttaneet uusperheiden kasvun. (Jones 2003, 229.)

Iso-Britannian Tilastokeskus on arvioinut, että noin 40 prosenttia kaikista maan avioliitoista päättyy eroon. Noin kolmetoista prosenttia lapsista elää sellaisessa perheessä, jossa biologinen vanhempi on mennyt uudelleen naimisiin tai muodostanut uuden parisuhteen ennen kuin lapsi täyttää 16 vuotta. (Dunn, O'Connor & Levy 2002, 505.)

Vastaavasti Ruotsissa 73 prosenttia lapsista asuu ydinperheessä, äidin kanssa asuu 19 prosenttia, isän kanssa kolme prosenttia ja uusperheissä viisi prosenttia. Lapsenikä vaikuttaa siihen millaisessa perheessä hän asuu. Alle vuoden ikäisistä jopa 89 prosenttia asuu molempien biologisten vanhempiensa kanssa. Alhaisimmillaan biologisten vanhempien kanssa asuminen on 13-17-vuoden iässä, jolloin vain 64 prosenttia lapsista asuu omien vanhempiensa kanssa. Uusperheistä yli puolessa asuu naisen edellisestä suhteesta olevat lapset sekä uuden puolison kanssa yhteiset lapset. 9 prosenttia perheistä on sellaisia, joissa asuu miehen biologiset lapset sekä uuden puolison kanssa yhteiset lapset. Ainoastaan kolmessa prosentissa perheistä on sekä miehen että naisen edellisestä suhteesta olevia lapsia ja yhteisiä lapsia. Noin kolmasosassa uusperheistä on vain naisen lapsia, vain miehen lapsia on neljässä prosentissa perheistä. (kuvio 2) (Barnombudmannen 2004; Statistiska Central Byrån 2005.)

Kuvio 2. Uusperheet tyypeittäin Ruotsissa 2004

3.2 Isä- ja äitipuolena uusperheessä

Lapset elävät yleisimmin äitien kanssa, joten miehille voi olla vaikeampaa astua isäpuolen asemaan, varsinkin jos puolison lapset ovat vierailevia lapsia. Miehellä on viisinkertainen todennäköisyys päätyä avio- tai avoliittoon sellaisen naisen kanssa, jolla on lapsia kuin naisen sellaisen miehen kanssa, jolla on lapsia. (Goldsheider & Sassler 2006, 277, 283.)

Goldsheiderin & Sasslerin (2006) mukaan miehet, jotka sitoutuvat uusperheeseen kuuluvat yleensä alempaan sosioekonomiseen luokkaan ja heillä on enemmän kokemusta muista kuin ydinperheistä. Myös työttömyys lisää miesten sitoutumista naiseen, jolla on jo lapsia. Miesten tulot eivät kuitenkaan lisää todennäköisyyttä sitoutua naiseen, jolla on lapsia. Sellaiset miehet, jotka ovat itse asuneet uusperheessä, jossa on ollut isäpuoli sitoutuvat kaksi kertaa

todennäköisemmin naiseen jolla on lapsia, kuin mies, joka on elänyt ydinperheessä. (Goldsheider & Sassler 2006, 284.)

Riikosen (2004) opinnäytetyö, uusperheen arki keskustelupalstan näkökulmasta, kertoi lasten tarvitsevan aikaa sopeutuakseen omien vanhempiensa eroon ja tottuakseen uusperheeseen. Uusperheessä korostuu kaikkien jäsenten kunnioitus ja toisista välittäminen. Uusperhe ei synny hetkessä se pitää rakentaa. Isä- tai äitipuolen voi olla aluksi vaikeata rakastaa lapsipuolta. Ensin lapsipuolesta opitaan pitämään ja välittämään, joka myöhemmin muuttuu rakkaudeksi. Tärkein asia uusperheessä on kärsivällisyys. (Riikonen 2004.) Isä- ja äitipuolet eivät useinkaan yritä rakentaa ystävyysuhdetta lapsipuoleen ennen yhteen muuttamista. Tämän jälkeen isäpuolet pyrkivät olemaan lämpimiä ja rakastavia lapsipuoliaan kohtaan, jotta ystävyysuhde voisi rakentua. Lapsipuoli kuitenkin useimmiten torjuu isäpuolen, mikä vaikuttaa helposti isäpuolen motivaatioon pyrkiä ystäväystymään lapsipuolen kanssa. (Ganong, Coleman, Fine & Martin 1999, 300.)

Isä- ja äitipuolet saattavat olla muutamana ensimmäisenä vuotena avioliiton solmimisen jälkeen vähemmän aktiivisia vanhempia kuin biologiset vanhemmat. Hyvän suhteen isä- ja äitipuolet muodostavat lapsipuoleen, kun he kurittaessaan tai tehdessään päätöksiä perustelevat ne siten, että pienikin lapsi ymmärtää ne. (Schwebel, Fine & Renner 1992, 45.)

Mitä nuorempi lapsipuoli on, sitä helpompi hänen kanssaan on luoda hyvä suhde. Vanhemman lapsipuolen kanssa isäpuoli kokee itsensä helposti epävarmaksi, mikä vaikuttaa hyvän suhteen luomiseen. (Hetherington & Jodl 1994; Marsiglio 1992.) Mitä kauemmin isäpuoli on ollut osa lapsipuolen elämää, sitä enemmän hän osallistuu lapsipuolen asioihin. (Hofferth & Anderson 2003, 230.) Vaikein hetki uusperheen muodostamiselle ja ystävyysuhteiden luonnille on lapsipuolen murrosikä. Murrosikä on muutenkin vaikeaa aikaa nuorelle, joten suhteen luominen uuteen isäpuoleen ei välttämättä suju vaikeuksista. (Hetherington & Jodl 1994.)

Sutisen (2005) tutkimuksen mukaan uusperheen aikuiset kokevat olevansa perheessään ulkopuolisia. Ulkopuolisuus johtuu siitä, että isä- tai äitipuoli ei saa olla päättämässä oman perheensä asioista, vaan päätöksen tekevät lapsen

biologiset vanhemmat. Isä- tai äitipuolta ei pitäisi uusperheessä asettaa automaattisesti vanhemman rooliin. Olisi hyvä toimia ensin uusperheen toisen aikuisen roolissa. Näin vältetään ongelmilta lapsipuolten biologisten vanhempien kanssa. Uusperheessä elämä alkaa sujua, mutta tämä ei tapahdu heti. Siihen menee aikaa viikkojen ja kuukausien sijasta vuosia. (Sutinen 2005.)

Isä- tai äitipuolena oleminen on emotionaalisesti rankkaa. He kokevat usein epäonnistumisia, pettymyksiä ja syyllistävät itseään, mikäli puolison lapset eivät hyväksy häntä heti. Tällaisen ongelman ratkaisu löytyy muualla asuvasta biologisesta vanhemmasta. Biologisen vanhemman ja isä- tai äitipuolen tulisi toimia yhteistyössä lapsen parhaaksi. Varsinkin uudet isät ovat ensimmäisten vuosien aikana etäisiä lapsipuolilleen, eivätkä juuri puutu lapsipuolien kasvatukseen. Myöhempinä vuosina isäpuolet kokevat olevansa lähempänä puolison poikalasta kuin tyttölasta. (Martin & Colbert 1997, 251-253.)

Isäpuolet voivat vaikuttaa lapsipuolen elämään monella tavalla, joko positiivisesti tai negatiivisesti. Vaikutus näkyy tunteissa, sosiaalisessa, älyllisessä sekä taloudellisessa hyvinvoinnissa. Se, kuinka paljon isäpuoli voi vaikuttaa, riippuu lapsipuolen iästä ja sukupuolesta. (Marsiglio 1992, 196.) Mitä kauemmin uusperhe on ollut olemassa, sitä suuremmin isäpuoli voi vaikuttaa poikapuoleensa. (White & Gilbreth 2001, 157).

Marsiglion (2004) mukaan isäpuolilla on monenlaisia tapoja, joilla he voivat vahvistaa isyyttä lapsipuoliaan kohtaan, muun muassa tiedostamalla miten lapsipuolella on hyvä olla, mistä lapsi pitää, mitkä ovat lapsen tarpeet ja kuinka vietetään yhdessä aikaa. Isäpuolet voivat rohkaista lapsipuoliaan kutsumaan itseään isäksi ja itse he voivat kutsua lapsipuoliaan tyttäreiksi, pojaksi tai minun lapsiksi. (Marsiglio 2004, 27-33.)

Mitä paremmin isäpuoli ja lapsipuoli tulevat toimeen keskenään sitä vähemmän perheessä on ongelmia. Myös lapsipuolen hyvä suhde omaan biologiseen isään vähentää perheen ongelmia. (Marsiglio 1992; MacDonald & DeMaris 2002, 131; White & Gilbreth 2001, 161.) Isä- tai äitipuolen ja lapsipuolen välinen suhde parantuu ajan kuluessa (MacDonald & DeMaris 1996) ja muuttuu vähitellen pysyväksi (Marsiglio 1992). Isäpuolen ja lapsipuolen suhdetta vaikeuttaa ei

osallistuva isäpuoli, joka haluaa tehdä oman osansa perheen kotitöistä. Toisaalta kireä isäpuoli-lapsipuoli suhde saattaa houkutella isäpuolta vetäytymään pois kotitöiden parista. (Ishii-Kuntz & Coltrane 1992, 218). Isä- ja äitipuolet ovat läheisempiä niiden lapsipuolten kanssa, jotka asuvat uusperheessä. Äitipuolet kuitenkin kokivat tilanteen hyvin teennäiseksi toisin kuin isäpuolet. (Ambert 1986, 798-802.)

Isäpuolena oleminen on osa miehen identiteettiä. Miehet, jotka mieltävät lapsipuolen kuin omaksi biologiseksi lapsekseen tuntevat suurta sitoutumista lapsipuoleen. Jos miehellä on samassa perheessä asuvia biologisia lapsia, hän kokee olevansa enemmän isä myös lapsipuolilleen. Mitä nuorempi lapsipuoli on, sitä helpompi hänelle on olla isä. (Marsiglio 1992, 197-198.) Poikapuolelle miehen on helpompi olla isä, koska miehet ajattelevat yhteisten harrastusten ja mielenkiinnon kohteiden lähentävän heitä. Pojat saattavat olla suojelevampia äitejään kohtaan, kuin tytöt. He kokevat yleensä myös lojaalisuutta biologista isäänsä kohtaan, erityisesti silloin kun biologinen isä säilyttää läheiset välit lapsiinsa. (Marsiglio 1992, 199.)

Uusperheet toimivat hyvin samalla tavalla kuin ydinperheet. Ydinperheissä 51 prosenttia lapsista osallistuu kotitöihin, kun uusperheissä vastaava luku on 48 prosenttia. Uusperheissä kurinpitäminen nähdään vaikeana asiana. Jopa 66 prosenttia isä- ja äitipuolista pitää lapsipuolen kasvattamista vaikeana. Kuitenkin 61 prosenttia pitää lapsipuolen ja biologisen lapsen kurittamista yhtä helppona. (Mason, Harrison-Jay, Svare & Wolfinger 2002, 512-513.)

Isä- tai äitipuolella ja lapsipuolella on erilainen tunneside kuin vanhemmalla ja hänen biologisella lapsellaan. Isä- ja äitipuolet hoitavat jokapäiväisiä asioita. He auttavat kotiläksyissä ja kuljettavat lapsipuolia harrastuksiin samalla tavoin kuin biologiset vanhemmat. (Mason ym. 2002, 517-518.)

Morinin, Militon ja Costlowin tutkimus (2001) ydinperheiden ja uusperheiden kurista, toi ilmi eroavuuksia perheiden välillä. Ydinperheen nuoret ilmoittivat, että isä pitää kuria yllä. Uusperheessä kuria piti äiti, kuitenkin isäpuolen koettiin pitävä kuria paremmin kuin biologisen isän. (Morin, Milito & Costlow 2001, 287.) Claxton-Oldfieldin (1992) tutkimus osoitti, että isäpuolet kantavat kurittajan roolia. Isäpuolet nähdään vähemmän hellinä, oikeudenmukaisina, kiltteinä, rakastavina ja miellyttävinä. (Claxton-Oldfield 1992, 386.) Masonin ja muiden (2002)

syvähaastattelututkimus antoi tietoa rajojen asettamisesta. 13 perheessä molemmat vanhemmat asettivat sääntöjä. Kymmenessä perheessä ainoastaan biologinen vanhempia asetti lapsille sääntöjä. (Mason ym. 2002, 513.)

Paquetten (2004) mukaan isän rooli kulttuurisesti vaihtelevampi kuin äidin rooli. Näyttää siltä, että biologiset isät ovat länsimaissa lämpimämpiä ja huolehtivat lapsista paremmin kuin isäpuolet tai äitien uudet poikaystävät. Isäpuolet ovat taipuvaisia autoritaarisuuteen ja poikaystävät ovat paljon sallivampia. (Paquette 2004, 194-96).

Isätyyppejä on neljänlaisia. Leikkitoveri isä (14 %) viettää suurimman osan ajastaan leikkien lapsen kanssa, mutta ei kiinnitä huomiota lapsen hoitoon tai opettamiseen. Kurinpitäjä isä (14 %) käyttää aikansa lapsen kanssa kurinpitämiseen, ei juuri lainkaan leikkimiseen, hoitamiseen tai opettamiseen. Irrallinen isä (36 %) ei vietä lapsen kanssa aikaa juuri lainkaan. Monipuolinen isä (36 %) käyttää aikansa lapsen kanssa leikkimiseen, hoitamiseen ja opettamiseen, mutta ei kurittamiseen. (Milton & Pasley 1996, 29.)

Ydinperheessä lapsi viettää isän kanssa viikolla aikaa tunnin ja 13 minuuttia ja viikonloppuna 3 tuntia ja 20 minuuttia molempina päivinä. Ruokailuun kotona tai ravintolassa isä käyttää lapsen kanssa aikaa puolesta tunnista 40 minuuttiin sekä lauantaina että sunnuntaina. Jos isällä on korkeakoulututkinto niin hän viettää lasten kanssa 17 minuuttia enemmän aikaa viikolla kuin alemmin koulutettu isä. Isän viikoittainen työtuntien määrä vaikuttaa vähentävästi hänen lastensa kanssa viettämään aikaan. (Yeung, Sandberg, Davis-Kean & Hofferth 2001, 142, 145, 147-148.) 2-4-vuotiaiden lasten isistä 86 prosenttia leikkii lastensa kanssa päivittäin ja esikouluikäisten lasten kanssa 76 prosenttia. Ainoastaan yksi prosentti isistä ei leiki lastensa kanssa koskaan. Alle neljävuotiaille 27 prosenttia isistä luki päivittäin, 15 prosenttia isistä ei lukenut lapsilleen koskaan. (Marsiglio 1991, 979.)

Finen, Colemanin ja Ganongin (1998) tutkimus osoitti, että yli puolet uusperheiden isä- ja äitipuolista sekä biologisista vanhemmista haluaisivat isä- tai äitipuolen toimivan biologisen vanhemman roolissa. Todellisuudessa vain noin 38 prosenttia biologisista vanhemmista ja 48 prosenttia isä- ja äitipuolista kokevat roolinsa vanhemmaksi. Hieman alle kolmasosa biologisista vanhemmista kokee

roolinsa isä- tai äitipuoleksi, kun taas neljäsosa isä- ja äitipuolista kokee olevansa tässä roolissa. Noin kymmenesosa sekä biologisista vanhemmista että isä- ja äitipuolista kokee olevansa ystävän roolissa. (Fine, Coleman & Ganong 1998, 817-818.)

Broberg (2004) on tutkinut uusperheiden ihmissuhteita. Kyselytutkimuksen vastaajista 93 prosenttia oli uusperheiden naisia. Vastaajista lähes 80 prosenttia koki, että alkuhankaluuksien jälkeen ollaan päästy tyydyttävään tilanteeseen. Lähes kahdeksalla prosentilla isä- ja äitipuolen ja lapsipuolen suhteessa oli jatkuvasti ongelmia, 13 prosentilla oli jonkin verran hankaluuksia. Noin 60 prosenttia kuvasi lapsen ja uuden vanhemman suhteen selkeästi kaverisuhteen omaiseksi ja 40 prosenttia määritteli suhteen enemmän vanhemmuussuhteeksi. Mitä pienempiä lapset olivat olleet uusperhettä perustettaessa, sitä todennäköisemmin vanhemmuussuhde painottui enemmän. (Broberg 2004.)

Isä- ja äitipuolet ovat yleensä epävarmoja heidän omasta roolista uusperheessä (Marsoglio 1992). Kuitenkin on yleisesti tunnustettu, että isä- tai äitipuolen rooli on erilainen kuin biologisen vanhemman rooli (Mason ym. 2002, 509).

Isä- ja äitipuolet ovat yleisesti ottaen lain mukaan muukalaisia lapsipuolilleen. Heillä ei ole laillisia oikeuksia tai päätöksenteko oikeutta lapsipuolien asioihin, esimerkiksi päivähoidossa, koulu asioissa tai muissa kriittisissä asioissa. (Mason, Harrison-Jay, Svare & Wolfinger 2002, 507.)

Suomessa lainsäädäntö ei tunne käsitettä uusperhe. Uusperhe on määrittelemätön ja näkymätön. Uusperhettä koskevat asiat on luettava perhelainsäädännön rivien välistä. (Sutinen 2005, 159.) Fine (1994) on ehdottanut, että englantilainen malli (English model), missä isä- tai äitipuolella on mahdollisuus hakea vanhemman oikeuksia ilman, että pitäisi turvautua adoptioon, olisi hyvä ottaa käyttöön muuallakin. Mallissa isä- tai äitipuolella on laillinen suhde lapsipuoleen. Sellainen isä- tai äitipuoli, joka on ollut naimisissa lapsipuolen biologisen vanhemman kanssa vähintään kaksi vuotta, saa esimerkiksi vahtaa lapsen nimen tai viedä lapsipuolen maan rajojen ulkopuolelle yli neljäksi viikoksi ilman muualla asuvan biologisen vanhemman lupaa. (Fine 1994, 199 - 200.)

3.3 Uusperheen lapset

Uusperheessä voi olla sekä sisaruksia että sisaruspuolia. Sisaruksilla on molemmat vanhemmat yhteisiä, kun taas sisarpuolilla vain toinen vanhemmista on yhteinen. Sisarpuolet ovat kehittäneet pitkäikäisessä uusperheessä niin sanotun satelliitti suhdeverkoston, johon kuuluu sekä sukulaisia että tovereita. Sisarpuolien välillä on todettu olevan vähemmän kilpailuhenkeä kuin sisarusten välillä. (Anderson 2000, 212.) Whiten (1994) mukaan sellainen lapsi, jolla on vain sisarpuoli kohtelee häntä kuin sisarta, mutta jos sisarpuolella on sisaria, niin hän ei kohtele sisarpuoltaan samalla tavalla (White 1994, 119). Sisarpuolien suhde on yleensä positiivinen, jos he asuvat samassa perheessä. Eri perheissä asuvilla sisarpuolilla on hyvin etäiset välit eivätkä he pidä yhteyttä toisiinsa. (Barnes, Thompson, Daniel & Burchart 1998, 281.)

Uuden lapsen synnyttyä perheeseen, isäpuoli saattaa kokea tulevansa helpommin toimeen lapsipuolten kanssa. Biologinen lapsi tekee perheestä täydellisen. Ensimmäisen biologisen lapsen syntymä aiheuttaa, vain vähäisiä muutoksia isäpuolen suhteessa lapsipuoliin, jos isäpuoli on ollut vanhemman roolissa. (MacDonald & DeMaris 1996, 8.) Uusperheeseen syntyvä lapsi saattaa muuttaa isäpuolen kokemusta olla isäpuoli (Marsiglio 1992, 209). Se saattaa vaikuttaa myös isäpuolen ja lapsipuolen väliseen suhteeseen. Erityisesti silloin jos lapsipuoli on vieraileva eli oman biologisen isän luona asuva tai itsenäisesti asuva. Isäpuoli haluaa keskittyä omaan biologiseen lapseensa ja hoivata tätä, silloin hän ei kiinnitä niin paljon huomiota lapsipuoleen. Lapsipuoli ei tällöin koe olevansa enää tärkeä isäpuolelle, kun biologinen lapsi vie isäpuolen kaiken ajan. Lapsipuolen asemaa vaikeuttaa se, että myös biologisen isän luona saattaa olla sisarpuolia. Jopa 42 prosenttia lapsipuolen biologisista isistä on saanut uuden puolison kanssa yhteisen lapsen. (Manning, Stewart & Smock 2003, 649-650, 654.)

Yhteisen lapsen syntymä lisää roolien epäselvyyttä (Ambert 1986). Yhteinen lapsi rohkaisee perheen jäseniä lähentymiseen (Hofferth & Anderson 2003). Uusperhe, jossa on lapsipuoli ja yhteinen lapsi, kohtaa monia vanhemmuuteen liittyviä vaatimuksia. Vaatimukset liittyvät enemmän vanhempana olemiseen kuin ongelmiin lapsipuolen tai biologisen lapsen kanssa. (Stewart 2005, 1006.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia uusperheiden miehiä, jotka tulevat ensin sosiaalisiksi isiksi ja vasta myöhemmin biologisiksi isiksi. Erityisesti halusin selvittää millainen suhde miehillä on lapsipuoleen ja biologiseen lapseen. Eroavatko suhteet toisistaan ja tapahtuuko suhteessa lapsipuoleen muutos biologisen lapsen synnyttyä.

Tutkimustehtävät ovat:

Miten sosiaalinen isyys ja biologinen isyys eroavat uusperheessä?

Muuttuuko sosiaalinen isyys biologisen lapsen synnyttyä?

Millainen on vanhempien roolijako uusperheessä?

Näihin tutkimuskysymyksiin pyrin saamaan vastauksia temahaastattelun avulla. Teemoja on kolme isäpuolen suhde lapsipuoleen, isän suhde biologiseen lapseen ja vanhemmuuden jakaminen.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen kohdejoukko ja aineiston kerääminen

Haastateltavat kerättiin lumipallo-otannan avulla. Menetelmää käytetään silloin, kun kyse on pienistä ryhmistä, joihin on muuten vaikea saada yhteyttä. (Ambert 1993, 73-74.) Aluksi kysyin neljältä ihmiseltä eli avainhenkilöiltä tuntevatko he tutkimukseen sopivia uusperheen isiä. Tällä tavalla löytyi yksitoista sopivaa ehdokasta. Lisäksi kysyin jokaiselta haastateltavalta haastattelun lopuksi osaisiko hän nimetä uusia haastateltavia. Näin sain kokoon viisitoista haastateltavaa, joista viisi kieltäytyi haastattelusta ja kaksi oli vaikeasti tavoitettavan matkan päässä. Tällä tavoin sain haastateltavia yhteensä kahdeksan.

Haastateltavat olivat iältään 26-68 vuotta. Heidän lapsipuolensa olivat 5-43-vuotiaita ja biologiset lapset olivat 10 kuukaudesta 34 vuoteen. Haastateltavista seitsemän on kotoisin Etelä-Suomen läänistä ja yksi Länsi-Suomen läänistä. Kolme heistä asuu keskisuuressa kaupungissa, yksi pääkaupunkiseudulla, yksi pienessä kaupungissa ja kolme maaseutukunnassa.

Haastateltavan on itse saatava valita haastattelupaikka (Eskola & Suoranta 1998, 92). Hyviä paikkoja ovat haastateltavan koti, haastattelijan työpaikka tai jokin yleinen paikka kuten kahvila. Paikkaa valitessa on huomioitava mahdolliset häiriötekijät. Esimerkiksi haastateltavan kotona saattaa olla puoliso ja lapsia, jotka voivat häiritä haastattelua ja estää näin haastatteluun keskittymisen, kun taas haastattelijan työpaikka saattaa vaikuttaa haastateltavaan pelottavasti. (Eskola & Vastamäki 2001, 28-29.) Hyvä haastattelupaikka on sellainen, missä kommunikointi on mahdollisimman häiriötöntä. Lämpötilan tulisi olla sopiva sekä valoa sen verran, että haastattelija ja haastateltava näkevät toistensa ilmeet ja eleet. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 74.)

Haastattelut toteutettiin touko-kesäkuussa 2006 ja niissä käytettiin apuna puolistrukturoitua teemahaastattelulomaketta (Liite 1). Neljä haastattelua tehtiin haastateltavien kotona, yksi tehtiin työpaikalla, kaksi kahviossa sekä yksi yhteisen tuttavamme luona. Aikaa sovittaessa pyydettiin huomioimaan, että paikalla ei olisi muita henkilöitä. Haastattelut nauhoitettiin mp3-soittimella ja nauhat tarkistettiin välittömästi haastattelun jälkeen. Näin pyrittiin varmistamaan haastatteluiden onnistuminen. Haastattelut kestivät 30-46 minuuttia. Hirsjärvi ja Hurme (2001) toteavat myös, että haastattelujen keston tulee riippua ensisijaisesti haastateltavasta ja vasta toissijaisesti haastattelijasta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 74.)

Pyrin purkamaan haastattelut heti haastattelun jälkeen, mutta se ei ollut joka kerta mahdollista puuttuvien teknisten apuvälineiden takia, joten suoritin litteroinnin saatua apuvälineet käyttööni. Litteroitua tekstiä kertyi yhteensä 58 sivua (riviväli 1½, fontti 12). Pyrin litteroimaan kaikki haastatteluiden kohdat, vaikka välillä haastateltavien puhe ei liittynyt haastatteluun. Näin pystyin varmistamaan, ettei litteroimatta jäisi mitään kokonaisuuden kannalta merkittävää. Pyysin ensin kaikkia haastateltavia kertomaan, keitä perheeseen kuuluu. Tein siitä itselleni henkilökartan, jotta tiesin haastattelun aikana, kenestä haastateltava puhui. Merkitsin karttaan haastateltavan, hänen puolisonsa, heidän yhteiset lapsensa sekä puolison lapset.

5.2 Teemahaastattelu

Tutkimus on kvalitatiivinen ja sen tarkoituksena on ymmärtää tutkimuskohdetta, joten valitsin tutkimusmenetelmäksi haastattelun. Isyyden kokeminen on hyvin henkilökohtaista, joten yksilöhaastattelu soveltui tähän tutkimukseen parhaiten.

Teemahaastattelua voidaan pitää puolistrukturoituna haastattelulajina, koska haastattelun aihepiirit ja teema-alueet ovat rajattuja, mutta kysymysten tarkka muotoilu ja järjestys puuttuvat. Teemahaastattelu on varsin avoin, jolloin haastateltava pääsee melko vapaasti puhumaan aiheesta. Vaikka haastateltava puhuisi

kuinka vapaamuotoisesti tahansa, ennalta määriteltyjen teema-alueiden avulla kaikki teemat tulevat käsiteltyä. Teemat myös luovat haastattelulle avointa haastattelua tiukemmat rajat. (Eskola & Suoranta 1998, 88-89; Hirsjärvi & Hurme 2001, 47-48.)

Teemahaastattelu sopii hyvin haastattelumuodoksi silloin, kun halutaan saada tieto asioista, jotka ovat arkoja tai intiimejä. Myös heikosti tiedostettujen asioiden kuten arvostusten, ihanteiden tai perusteluiden selville saamiseen teemahaastattelu on sopiva keino. (Metsämuuronen 2003, 189.)

Paitsi että teemahaastattelu auttaa vastaamista, se myös voi suuresti edistää vastausten ymmärtämistä. Ellei haastattelijalla tunne haastateltavan erikoista elämäntilannetta, jonkin tietyn vastauksen merkitys saattaa jäädä hänelle ikuisiksi arvoitukseksi. Haastattelijalla on teemahaastattelussa jonkin yllättävän vastauksen kuullessaan mahdollisuus heti kysyä sen syitä ja taustatietoja. Monissa muissa tutkimustavoissa tutkijalla ei tätä mahdollisuutta ole. Haastattelijalla esittää pääasiassa avoimia kysymyksiä, eli sellaisia joihin ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja. (Ruotio 2005.)

Haastattelun suurena etuna on se, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti aina tilanteen edellyttämällä tavalla ja haastateltavaa myötäillen. Haastattelukysymyksiä voidaan toistaa ja ilmauksia selventää, jotta haastateltava ymmärtää kysymyksen. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 75.) Haastatteluaiheiden järjestystä voidaan säädellä ja saadaan enemmän mahdollisuuksia tulkita vastauksia kuin esimerkiksi kyselylomakkeella tutkittaessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 192).

Hirsjärvi ja Hurme (2000) tuovat esille monia haastattelun etuja ja haittoja. Haastattelusta on erityistä etua silloin, kun halutaan korostaa sitä, että ihminen on tutkimustilanteessa subjektina. Tällöin hänellä itsellään on mahdollisuus tuoda esille häntä itseään koskevia asioita. Näin myös haastateltava on aktiivinen osapuoli. Teemahaastattelusta on erityistä hyötyä silloin, kun kyseessä on vähän kartoitettu tutkimusalue tai silloin, kun tiedetään tutkimuksen aiheen tuottavan moniin suuntiin viittaavia vastauksia. Teemahaastattelua on hyvä käyttää myös silloin, kun halutaan sijoittaa haastateltavan puhe laajempaan kontekstiin, syventää saatavia tietoja, selventää vastauksia tai tutkia arkoja tai vaikeita asioita. (Hirsjärvi &

Hurme 2000, 35.) Haastattelun etuihin kuuluu Ruotion (2005) mukaan myös se, että haastattelijalla voi arvioida vastausten totuudenmukaisuutta havainnoimalla haastateltavan verbaalista viestintää eli ilmeitä ja käyttäytymistä. Samalla haastattelijalla voi panna merkille ympäristötekijöitä. Tästä johtuen haastattelu antaa yleensä luotettavampia ja syvällisempiä tuloksia kuin kysely. (Ruotio 2005.)

Vaikka monia asioita pidetään teemahaastattelussa hyvinä puolina niin ongelmiakin löytyy. Jotta aineistonkeruuta voidaan säädellä, vaaditaan haastattelijalta taitoa ja kokemusta. Haastattelijan rooliin ja tehtäviin pitäisi kouluttautua. Haastattelut vievät aikaa, varsinkin niiden litterointi. Haastattelun katsotaan sisältävän monia virhelähteitä sekä haastattelijalla että haastateltavalla aiheuttavat virheitä. Haastattelut aiheuttavat aina kustannuksia. Haastatteluaineiston analysointi, tulkinta ja raportointi tuottavat usein ongelmia, koska tarjolla ei ole valmiita malleja tarjolla. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.) Tässä tutkimuksessa haastateltavat löytyivät melko helposti, vaikka kieltäytyneiden osuus oli suuri, saatiin riittävä määräisiä osallistumaan. Haastattelijan rooliin asettumisessa ja jännityksen poistamiseksi etenkin vanhempien henkilöiden haastattelussa auttoi haastattelun tekeminen rauhallisessa tilanteessa ilman ulkopuolisia häiriötekijöitä. Haastatteluaineiston analysointia helpotti hyvin laadittu teoriaosa, mikä auttoi keskittymään tutkimuskysymyksiin.

5.3 Tutkimusaineiston analyysi

Tutkimuksen tiedon keräämisen jälkeen aloitetaan uusi prosessi, jossa kerätty materiaali tehdään ymmärrettäväksi (Gilbert 2001, 227). Laadullisen aineiston analyysin on tarkoitus tehdä aineistosta selkeä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysin tarkoitus on tiivistää aineistoa siten, että sen sisältämä tieto säilyy. (Eskola & Suoranta 1998, 137.)

Teemoittelun avulla voi nostaa aineistosta tutkimusongelmaa valaisevia teemoja, jolloin voidaan vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa.

Aineistosta voidaan poimia keskeiset aiheet ja esittää ne kokoelmana erilaisia kysymyksenasetteluja. Ensin tekstimassasta on pyrittävä löytämään teemat ja sen jälkeen erottelemaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. (Eskola, & Suoranta, 1998, 175-176.)

Sisältöluokkien määrittelyssä ja valinnassa lähtökohtana olivat tutkimustehtävät ja analyysin tarkasteluyksiköt muodostuivat sanoista ja lausumista. Aineisto koodattiin värikyniä apuna käyttäen aineiston sisällön tunnistamiseksi. Pelkistetyt ilmaisut kirjattiin mahdollisimman tarkasti samoilla sanoilla kuin teksti oli aineistossa. Seuraavassa vaiheessa ryhmittelin samaa tarkoittavat pelkistetyt ilmaisut samaan alakategoriaan ja annoin sille nimen. Alakategorioiksi muodostuivat lapsen ensitapaaminen, tutustuminen, hyväksyntä ja isänä oleminen, yhdessä tekeminen sekä äiti, isäpuoli ja biologinen isä.

Analyysia jatkoin niin, että samansisältöiset alakategoriat yhdistin toisiinsa ja muodostin yläkategoriat. Yläkategorioiksi muodostuivat isäpuolen suhde lapsipuoleen, isän suhde biologiseen lapseen ja vanhemmuuden jakaminen (Liite 2).

Tutkimustulokset esitetään yläkategorioiden ja niihin kuuluvien alakategorioiden mukaan sanallisesti ja kuvioina. Tutkimustuloksia havainnollistetaan haastateltavien ilmaisujen avulla.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Haastattelun avainkysymys on luotettavuus (Eskola & Suoranta 1998, 94). Haastattelun osallistuminen pitää olla ehdottomasti vapaaehtoista (Eskola & Suoranta 1998, 93), koska haastattelun tulos riippuu pitkälti siitä, pystyykö haastateltava luottamaan haastattelijaan. Haastattelijan on huomioitava, keitä hän haastattelee. Usein naisten on vaikea kertoa, joistakin asioita miehelle tai vanhemman ihmisen nuorelle haastattelijalle. (Eskola & Suoranta 1998, 94-95.) Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää se, että haastateltava saattaa pyrkiä antamaan sosiaalisesti suotavia vastauksia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 193). Luotettavuuteen vaikuttaa

myös haastattelun tallentamisen onnistuminen. Jos vain osa haastattelusta on tallentunut tai puhe on liian epäselvää, ei haastattelua voida sanoa luotettavaksi. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 185.)

Luotettavuutta voidaan tarkastella myös reliaabeliuden ja validiuden mukaan. Reliaabelius tarkoittaa mittauksen toistettavuutta eli kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliaabelius voidaan todeta kahdella tavalla. Jos samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja saadaan sama tulos, tai jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen, voidaan tuloksia pitää reliaabeleina. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata. Vaikka laadullisessa tutkimuksessa reliaabelius ja validius ovat saaneet erilaisia tulkintoja, niiden määritelmät on hyvä muistaa tutkimuksen kuluessa. (Hirsjärvi ym. 2001, 213-214.)

Haastatteluaineiston luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus haastattelun toteuttamisesta. Esimerkiksi haastattelutilanne on kuvattava erittäin tarkasti, selvitettävä muun muassa olosuhteet ja ympäristö, missä haastattelu tehtiin. Pitää myös kertoa haastatteluun käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnat haastattelussa ja myös haastattelijan oma itsearviointi tilanteesta. (Hirsjärvi ym. 2001, 214.)

Tämän tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa haastateltavien ja haastattelijan tuntemattomuus, jolloin haastatellut uskalsivat kertoa vapaasti omista tunteistaan ja kokemuksistaan, koska heillä ei ollut sosiaalisia paineita kertoa asioista kaunistellusti. Haastateltaville kerrottiin aluksi heidän anonymiteetin säilymisestä koko tutkimusprosessin ajan. Heidän nimensä oli ainoastaan haastattelijan tiedossa haastattelujen sopimista varten. Haastateltaville kerrottiin myös, että haastattelunauhat hävitetään tutkimusraportin kirjoittamisen jälkeen.

Tässä tutkimuksessa haastattelut tehtiin haastateltavan ehdottamassa ympäristössä ja tallennettiin nauhurilla. Tarvittaessa haastattelija tarkensi kysymystä, mikäli vastaus oli epäselvä. Aineiston luotettavuutta lisää se, että kaikkien haastattelujen kohdalla haastattelutilanne oli rauhallinen ja kukaan ei keskeyttänyt tilannetta. Aikaa ei myöskään rajoitettu etukäteen vaan kuhunkin haastatteluun käytettiin aikaa siten, että teemat tulivat käsitellyiksi.

Tutkimusraportissa kuvataan tutkimusprosessi mahdollisimman yksiselitteisesti ja tarkasti, jotta lukija voi vakuuttua tehdyistä ratkaisuksista, muodostettujen kategorioiden perusteluista ja tutkimuksen kulun luotettavuudesta. Lisäksi tutkimusraportissa on käytetty alkuperäisiä lainauksia kuvaamaan tutkimustulosten oikeellisuutta.

6 TULOKSET

Olen pyrkinyt saamaan tulokset näkyviksi siinä järjestyksessä, kun olen ne nimennyt tutkimusongelma osiossani. Jokaisessa tulososassa on lisäksi myös asioita, jotka olen tuonut esiin sen takia, että ne selventävät ja antavat kokonaisempaa kuvaa siitä, miten miehet itse korostivat asioita.

Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden kuvauksessa ovat nimet ja lasten henkilötiedot muutettu tunnistettavuuden välttämiseksi. Kuvaukset eivät ole myöskään haastattelujärjestyksessä.

Antti

Antilla on yksi biologinen tyttö ja kaksi tytärpuolta. Tytärpuoliin Antti on tutustunut työn merkeissä. Uusperhe on perustettu tyttöjen ollessa alle kymmenenvuotiaita. He olivat tavanneet noin vuotta aikaisemmin. Lapsipuolilla ja biologisella lapsella on ikäeroa yli viisitoista vuotta.

Kalle

Hänellä on yksi biologinen tytär ja yksi poikapuoli. Poikapuoli oli äitinsä ja isäpuolen tavatessa vain vähän yli kaksivuotias. Vuoden seurustelun jälkeen Kalle muutti asumaan samaan asuntoon. Biologisella lapsella ja poikapuoella on ikäeroa vain kolme vuotta.

Paavo

Paavolla on kaksi biologista tyttöä ja tytär- sekä poikapuoli. Paavo on tavannut lapsipuolet, kun he ovat olleet alle kouluikäisiä. Lapsipuolet ovat olleet vähän yli kymmenenvuotiaita kun miehen biologiset lapset ovat syntyneet.

Juha

Juhalla on yksi biologinen tytär ja yksi poikapuoli. Juha on tavannut vaimonsa poikapuolen ollessa alle kouluikäinen. Kun on muutettu yhteen poikapuoli oli noin kymmenenvuotias. Biologinen lapsi syntyi vuotta myöhemmin.

Matti

Matin uusperheeseen kuuluu kaksi biologista poikaa sekä tytärpuoli ja poikapuoli. Lapsipuolet ovat olleet tapaamisen aikaan kymmenen molemmin puolin. Yhteen muutettiin vähän yli vuoden kuluttua. Biologinen lapsi syntyi vajaa vuosi yhteen muuttamisen jälkeen.

Simo

Hänellä on yksi biologinen tyttö ja kaksi poikapuolta. Poikapuoliin Simo on tutustunut työn merkeissä. Pojat olivat silloin alle kymmenenvuotiaita. Seurusteluvaihetta kesti poikien äidin kanssa noin kolme vuotta ja uusperhe on perustettu kun poikapuolet olivat vähän yli kymmenenvuotiaita. Biologinen lapsi syntyi noin vuoden kuluttua yhteen muuttamisesta.

Ville

Villen uusperheeseen kuuluu yksi biologinen poika ja tytärpuoli sekä poikapuoli. Kun Ville on tavannut vaimonsa lapsipuolet ovat olleet viidentoista molemmin puolin. Tapaamisesta noin vuoden kuluttua on muutettu yhteen asumaan. Biologinen lapsi syntyi noin viiden vuoden kuluttua.

Veikko

Veikolla on yksi biologinen poika ja kaksi poikapuolta. Kun Veikko on tavannut vaimonsa ensimmäisen kerran pojat ovat olleet alle kouluikäisiä. He muuttivat yhteen muuttaman vuoden kuluttua tapaamisesta ja biologinen lapsi syntyi vajaan viiden vuoden päästä.

6.1 Isäpuolen suhde lapsipuoleen

Uusperheistä ainoastaan yhdessä lapsipuolet eivät olleet yhteydessä biologiseen isäänsä. Kahdessa uusperheessä lapsipuolet tapaavat biologista isäänsä säännöllisesti toisessa joka toinen viikonloppu ja toisessa joka kolmas viikonloppu. Yhdessä perheessä lapsipuolet vierailivat biologisen isän luona melkein joka viikonloppu. Kolmessa perheessä vierailuja tehtiin joskus tai harvoin, mutta pidettiin kuitenkin yhteyttä. Kolmessa uusperheessä lapsipuolet eivät tavanneet biologisen isän vanhempia ollenkaan. Viidessä perheessä tapaamisia oli biologisten isovanhempien kanssa useasti.

Miltonin ja Pasleyn (1996) tutkimuksen mukaan lapsipuolet tapaavat biologista isäänsä säännöllisesti jopa joka toinen viikonloppu. Vierailut kestävät yleensä koko viikonlopun tai viikolla useampia päiviä. Lapsipuolen hyvä suhde biologiseen isäänsä vähentää uusperheen ongelmia (White & Gilbreth 2001). Lapsipuolien biologiset isät myös puhuivat puhelimitse viikoittain lastensa kanssa. (Milton & Pasley 1996, 41.) Tässä tutkimuksessa yksi isäpuoli mainitsi, että lapsipuolen biologinen isä soittaa lapselleen kaksi kertaa viikossa tapaamisten lisäksi.

Ensi tapaaminen lapsen kanssa

Isäpuolen ja uuden puolison lasten tapaaminen toteutui sen jälkeen, kun seurustelu oli jo vakiintuneella pohjalla. Seurustelu uuden puolison kanssa oli kestänyt puolesta vuodesta kolmeen vuoteen. Joidenkin kohdalla lasten tapaaminen tapahtui sattumalta esimerkiksi juhlassa tai työssä. Uuden puolison kotona tai yhteisellä retkellä tapahtuneet tapaamiset olivat ennalta suunniteltuja. Haastateltavien mukaan he olivat tavanneet lapsipuolensa ensimmäisen kerran monenlaisissa tilanteissa. Lapsipuolen kotona oli tavannut neljä haastateltavaa, työn merkeissä kaksi, eväsretkellä yksi ja yksi ei muistanut. Haastateltavien mielestä oli hyvin tärkeää, että ensimmäinen tapaaminen oli rento ja luonteva. Tutustuminen pyrittiin tekemään pikku hiljaa ja siten, että lapsi ensin oppi tuntemaan miehen.

”Aloteltiin tapailla niin pikku hiljaa että kävin siellä, olin nii ku vähän aikaa kylässä. Pikku hiljaa olin enemmän ja olin yötä ja sitten tota rupesin olemaan niin ku tytärpuolen kanssakin enemmän pihalla oltiin ja tällee.” (Kalle)

”Oli jotkut juhlat ... Niin ne oli jotkut tämmöiset puutarhajuhlat.”(Antti)

Uusperhe ei synny hetkessä. Ensin isäpuoli ja lapsipuoli totuttelevat toisiinsa ja tutustuvat. (Riikonen 2004.) Tässä tutkimuksessa isäpuolet toivat esille, miten tärkeää on tutustua ensin lapsipuoleen ennen uusperheen perustamista. Kaikissa perheissä oli ensitapaamisen jälkeen tutustuttu ja vietetty aikaa yhdessä vähintään vuosi ennen yhteen muuttamista. Hofferth ja Anderson (2003) toteavat, että mitä kauemmin isäpuoli on ollut osana lapsipuolen elämää, sitä enemmän hän osallistuu lapsipuolen asioihin.

Tutustuminen lapseen yhteisen tekemisen kautta

Tutustuminen lapseen toteutui kaikkien kohdalla lapsen ehdoilla eli sen tekemisen kautta, mikä oli luonnollista toimintaa lapselle. Isäpuolilla ja lapsipuolilla on ollut jonkun verran yhteisiä leikkejä, mitä on leikitty. Erityisen tärkeitä yhdessäolon toimintoja olivat puistossa oleminen ja kiikkuminen. Kesällä on käyty yhdessä uimassa ja rakennettu puusta erilaisia aseita ja autoja sekä yhdessä kuljetettu harrastuksiin. Asiat, joita yhdessä tehtiin, eivät olleet sidoksissa lapsen sukupuoleen. Lapsen ikä sitä vastoin määritteli tekemisen laatua.

”Tietysti kesän aikana käytiin aina uimassa millon missäkin mutta ei mitään voi sanoa semmoista mitään suurempaa yhteistä tekemistä ollut silloin.” (Matti)

”Olihan silläkin joku jousipyssy vai pitikö meidän tehdä semmoinen. Me menttiin metsää hakemaan tarvikkeita siihen, katsomaan sopivia puita ja semmoista...” (Veikko)

Isäpuolen hyväksyminen lapsen toimesta

Isäpuolista ainoastaan yksi on kokenut, että lapsipuoli ei ole hyväksynyt häntä perheenjäseneksi. Kaikki muut sanoivat, että lapsipuoli on hyväksynyt hänet, vaikka alussa olisi ollut joitain ongelmia.

”Kyllä ei siinä ollut mitään niin kuin siinä muuttamisessa tytärpuoli oli vielä silloin kuin mie muutin. Hän oli tota itse paikalla. Totta kai se oli tavaroiden kantaminen tai minun tavaroiden järjestäminen oli hänestäkin mukavaa ja sai tehdä jotain ei siinä niin kuin ollut mitään.” (Kalle)

”Kyllä siinä oli semmoista tietynlaista kitkaa, mutta ei mitenkään semmoista että, mä suhtauduin siihen jotenkin sillä tavalla. Meillä oli kuitenkin sellainen perus olo hyvä.” (Simo)

”Kyllä mun mielestä ihan hyvin meni, että ei siinä mitään semmoisia ongelmia ollut.” (Paavo)

Ganongin, Colemanin, Finen ja Martinin (1999) mukaan lapsipuoli torjuu useimmiten isäpuolen, mikä vaikuttaa negatiivisesti isäpuolen motivaatioon luoda lämmin suhde lapsipuoleen. Tämän tutkimuksen isäpuolista vain yksi on kokenut, että lapsipuoli, nimenomaan poikapuoli ei hyväksynyt häntä perheen jäseneksi.

Isäpuolista kuusi toimi uusperheessä toisen vanhemman roolissa, yksi toimi kuten biologinen vanhempi ja yksi kuten ystävä. Finen, Colemanin ja Ganongin (1998) mukaan yli 50 prosenttia haluaisi olla uusperheessä vanhemman roolissa, noin kymmenen prosenttia kokee olevansa enemmän ystävä kuin vanhempi. Brobergin (2004) tutkimus Suomessa osoitti, että noin 60 prosenttia kuvasi lapsen ja uuden vanhemman suhteen selvästi ystävyys-suhteeksi ja 40 prosenttia puolestaan vanhemmuussuhteeksi. Sutisen (2005) tutkimus osoitti, että isäpuolet ovat äitipuolia useammin uusperheen toisen aikuisen roolissa.

Isät kertoivat, että lapsipuolille uuden sisaren saaminen oli joko järkytys tai iloinen asia. Positiivisesti suhtauduttiin kuudessa uusperheessä ja kahdessa koettiin jonkinlainen järkytys. Uuden perheenjäsenen tuloa ei välttämättä osattu konkreettisesti ajatella etukäteen. Vasta syntymän jälkeen asia oivallettiin. Mustasukkaisuutta uutta lasta kohtaan odotettiin, mutta sellaista ei ilmennyt kellään.

”Oli aika kova paikka. Tota kyllä muistan, että hän osoitti mieltä ja sanoi että en sitä kyllä yhtään hoida.” (Simo)

”No kyl se oli ilmeisesti jonkiin näköinen järkytys molemmille. Mutta sitten hyvin äkkiä niiku tilanteeseen kuitenkin tottui.” (Paavo)

”Ne oli vaan hyvillään tietysti en mie muista niin tarkkaan, ei siinä ollut mitään.” (Veikko)

”Kyllä kai ne ihan iloisesti suhtautuivat siihen.” (Ville)

Kahdeksasta uusperheen isästä kaksi huomasi uuden perheenjäsenen syntymisen olevan lapsipuolille järkytys. Alkujärkytyksen jälkeen lapsipuolet suhtautuivat uuteen tulokkaaseen positiivisesti. Kuudessa uusperheessä tieto uudesta sisaruspuolesta otettiin myönteisesti vastaan. Yhdessä perheessä oltiin pelätty esiintyykö mustasukkaisuutta, mutta pelko oli ollut turhaa. Yksi isäpuoli toi esille sen, että lapsipuolien, jotka ovat sisaria, välillä on enemmän kilpailua kuin sisaruspuolien välillä. Samaa tulokseen on päätenyt tutkimuksessaan myös Andesson (2000.)

Kolmella isäpuolella on sekä tytärpuoli että poikapuoli. Kahden mielestä suhtautumisessa ei ole minkäänlaista eroa. Yksi sanoo tulevansa paremmin juttuun poikien kanssa, mutta epäilee tulevansa poikapuolen kanssa paremmin toimeen, koska tämä on nuorempi kuin tytärpuoli.

”Et kyl täytyy tunnustaa et kyl mie tuun paremmin poikien kanssa juttuun et kyl mie varmaan suhtaudun niihin vähän eri tavalla. poikapuoli on vähän nuorempi niin ehkä

hän on vähän enemmän ottanut miut omakseen, et tytärpuoli alkaa olla murrosikäinen niin sillä on aika paljon omaa päätä niin ei siihen pysty paljoon puuttumaan.”
(Matti)

”En mie ole mitään semmoista kokenut et olisi helpompi olla pojan kanssa tai tytön kanssa.” (Paavo)

Marsigliion (1992) mukaan isäpuolen on helpompi olla isä poikapuolelleen, koska miehet ajattelet yhteisten mielenkiinnon kohteiden ja harrastusten lähentävän heitä.

6.2 Isän suhde biologiseen lapseen

Isänä oleminen

Biologisen lapsen syntyminen uusperheeseen vaikutti kahden haastatellun kohdalla isänä olemiseen. Toisella haastatellulla lapsipuolet olivat leikki-ikäisiä, jolloin vastasyntynyt vaati erilaista huolenpitoa vanhemmiltaan, kun taas toiset osasivat monia asioita itsenäisesti. Samoin he nukkuivat yönsä rauhallisesti. Toinen haastateltu henkilö toi esiin ylpeyden tunteen oman lapsen saamisesta. Kuuden mielestä mitään muutosta ei tapahtunut isyydessä.

”No totta kai se on selvä se. En mie tiää. Kait mie vähän rinta rottingilla kävelin.”
(Juha)

”En miun mielestä eri tavalla yhtään. Mitä nyt nää tietyt rajat tuli vielä tarkemmaksi. Mut ei miun mielestä mitään eritavalla suhtautumista tullu.” (Matti)

”Ei sen takia mikään muuttunut. Semmoinen ei vaikuttanut yhtään.” (Antti)

Tämän tutkimuksen isäpuolista kaksi oli sitä meiltä, että biologisen lapsen syntymän myötä isänä oleminen muuttui. He olivat ylpeämpiä biologisesta lapsestaan kuin lapsipuolistaan. Marsiglian (1992) mukaan uusperheeseen syntyvä biologien lapsi voi muuttaa isäpuolen kokemusta olla isäpuoli. Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että neljän miehen elämä muuttui biologisen lapsen myötä. Suurin muutos tapahtui unen määrässä. Vastasyntyneen hoitaminen koettiin täysin erilaiseksi kuin muutaman vuoden ikäisen lapsen.

Puolet isistä oli sitä mieltä, että oman biologisen lapsen syntymä muutti miehen elämää. Vastasyntyneen kanssa eläminen on ihan erilaista kuin sellaisen kanssa joka osaa itse syödä, pukea ja käydä vessassa. Vastasyntyneet myös valvottavat yöllä toisin kuin isommat lapset.

”On saanut nukkua paljon vähemmän, huomattavastikin vähemmän. No ehkä kyl silleen niin kun sanotaan että tyylit sillee et jos ennen oli töistä lähdössä niin ei ollut mitään sellaista hirveitä kiirettä kotiin mut nyt niin kun haluaa tulla mahdollisimman äkkiä kotia.” (Matti)

”Ohan poikapuolikin minun lapsi, mut saattaa välillä olla että unohtuu se, että hänenkin kanssa pitäisi olla ja viettää sen kanssa enemmän aikaa.” (Kalle)

”Onhan se tietysti erilaista ilman muuta. Et tota kun lapsi syntyy niin onhan se ihan tällaisen vastasyntyneen kanssa elämä ihan toisenlaista isomman lapsen kanssa.” (Paavo)

Yhteinen tekeminen kaikkien lasten kanssa

Kun uusperheeseen syntyi molempien vanhempien yhteisiä lapsia, niin isäpuolista neljä vietti edelleen aikaa lapsipuoliensa kanssa. Kahdessa perheessä käytiin mökillä kalastelemassa, yhdessä käytiin leikkikentällä ja yhdessä rakenneltiin puusta erilaisia esineitä. Kahdessa perheessä lapsipuolet olivat jo sen verran isoja, että heillä oli paljon omia ystäviä, joiden kanssa vietettiin aikaa. Kahden perheen isäpuolet eivät

viettäneet lapsipuolensa kanssa aikaa. Toisessa perheessä isäpuolella ja lapsipuolilla ei ollut yhteisiä harrastuksia ja toisessa oli kyse siitä, että lapsipuoli ei hyväksynyt miestä perheeseensä.

”No ei oikeastaan ole kun ei miellä ole oikeastaan mitään semmoisia kun kumpikaan näistä ei oikein harrasta mitään. Itellä on tää aika vähän vähissä niin ei oikein ehi harrastamaan mitään ton pienemmän isännän takia.” (Matti)

”Mökillä nää kalastus hommat ja kuitenkin kun ongella käytiin ja muuta.” (Paavo)

Uusperheeseen syntyneen biologisen lapsen myötä isäpuolista neljä vietti edelleen aikaa myös lapsipuolien kanssa. Kahdessa uusperheessä lapsipuolet olivat jo sen verran isompia, että heillä oli paljon omia kavereita. MacDonaldin ja DeMarisin (1996) mukaan ensimmäisen biologisen lapsen syntymä ei aiheuta suuria muutoksia lapsipuolen ja isäpuolen väliseen suhteeseen. Manningin, Stewartin ja Smockin (2000) tutkimuksen mukaan biologisen lapsen syntymällä saattaa olla vaikutusta isäpuolen ja lapsipuolen väliseen suhteeseen.

Ikäero biologisen lapsen ja lapsipuolen välillä

Yhdessä biologisten lasten kanssa isät ovat viettäneet aikaa normaalien pienten lasten leikkien parissa. Kaksi isää on ottanut osaa paljon biologisten lastensa harrastuksiin. Yksi isä piti erityisen tärkeänä sitä, että hän vei biologisen lapsensa tapaamaan omia vanhempiaan. Yhdessä perheessä isä on hoitanut paljon kotieläimiä biologisten lastensa kanssa.

”Näähän leikkii aika paljon nukkejen kanssa keskenään. Kyllähän myö aina peuhataan tossa lattialla. Kiikut on semmoiset missä kiikutaan.” (Ville)

”Mitä myö nyt touhuttiin. Mie pistin sen ainakin mönkimään kauhean kovasti karkuun kun puhalsin paljaaseen pyllyyn ilmaa. Toinen nauraa räkätti ja semmoista.” (Veikko)

”Pienenä ne tietysti touhusi koko ajan jotain ja kävivät koulussa. Sit niin kuin vanhemmiten näähän on kaikki harrastaneet saamaa lajia. Se on ollut meillä aika oleellinen.” (Juha)

Marsiglion (1991) mukaan 2-4-vuotiaiden lasten isistä 86 prosenttia leikkii lastensa kanssa joka päivä. Ainoastaan prosentti isistä ei leiki lastensa kanssa koskaan. Tämän tutkimuksen isistä kaikki ovat leikkineet biologisten lastensa kanssa lähes päivittäin. Lapsipuolien kanssa he ovat leikkineet vähemmän. Marsiglion (1991) tutkimuksen isistä 27 prosenttia luki lapsilleen päivittäin, 15 prosenttia isistä ei lukenut koskaan lapsilleen. Tässä tutkimuksessa seitsemän isää luki lapsilleen tai lapsipuolilleen säännöllisesti. Yksi isä ilmoitti lukeneensa lapsilleen ainoastaan äärimmäisissä tapauksissa.

6.3 Vanhemmuuden jakaminen

Äiti kantaa vastuu vanhemmuudesta

Kakkien isäpuolien mielestä lapsipuolien äiti on heille enemmän vanhempi kuin mies itse. Kaksi isäpuolta mainitsi erikseen, että lapsipuolet ovat kuitenkin myös heidän lapsiaan, mutta silti he kokivat, että äiti on se joka päättää lapsen asioita. Äiti kantaa vanhemmuudesta vastuun asioissa kuten sairastumiset, erilaiset ongelmat, joista mieluummin kerrotaan äidille. Isäpuolista osa koki, että näin asian tulee ollakin. Lapsipuolen asioita kyllä keskustellaan myös isäpuolen kanssa, mutta joissakin asioissa pitää ottaa huomioon lapsipuolen biologisen isän mielipide.

”No en ainakaan ole kokenut sitä silleen. Se ei silloin nuorena oikein hyväksynyt minua niin. Olen katsonut että on parempi kun mie en puutu.” (Juha)

Sanotaan et asioista jutellaan keskenään kyllä, mut minä annan niiko äitin tehdä päätökset. Keskustelaan asioista, et ei mee että äiti päättää vaan kaiken ja sitte ilmottaa vaan mulle.” (Kalle)

”Kyl se miun mielestä on enemmän. Et hän on niin kun enemmän ollu niitten kanssa ja tietää paljon enemmän mitä ollaan tehty ja kyl mie jollain tavalla tunnen niin.” (Matti)

”Oikeastaan sen pitääkin olla sillä tavalla. Sanoin kyllä useinkin oman mielipiteeni, mutta se oli niin kuin mun mielestä sujuvampaa sillä tavalla.” (Simo)

Hän on kuitenkin äiti ja lapset tietää että mie en ole biologinen isä.” (Paavo)

”Onhan se ilman muuta. En mä ole sillä tavalla ollenkaan vanhempi. Että mä olen enemmän sillä tavalla alkaa olla kaveripohjalta tässä vaiheessa.” (Antti)

Marsigliion (1992) mukaan ne miehet, jotka mieltävät lapsipuolen kuin omaksi biologiseksi lapsekseen tuntevat suurta sitoutumista lapsipuoleen. Kun miehellä on vielä samassa perheessä biologisia lapsia, niin hän kokee olevansa enemmän isä myös lapsipuolelleen

Uusperheessä tämän tutkimuksen mukaan äiti piti yleensä kuria. Samankaltaiseen tulokseen ovat päätyneet myös Morin, Milito ja Costlow (2001) omassa tutkimuksessaan. Schewebelin, Finen ja Rennerin (1992) mukaan lapsipuolet kyllä tottelivat isäpuoltakin, jos hän osaa perustella päätöksen ja asetetut rajat hyvin. Tässä tutkimuksessa kaksi isää kertoi lapsipuolien tottelevan häntä, kunhan päätökset ja kiellot olivat hyvin perusteltuja.

Haastateltavista seistämän on osallistunut sekä lapsipuolien että biologisten lasten hoitoon. Lasten iltatoimet tehtiin pääosin yhdessä tai se kumpi

vanhemmista ehti. Yhdessä uusperheessä lapsipuolen ja biologisen lapsen ikäero oli sen verran pieni, että toinen vanhempi hoiti toisen lapsen ja toinen toisen. Yksi mies ei osallistunut oikeastaan ollenkaan lasten hoitoon vaan jätti kaiken äidin hoidettavaksi. Ainoa kotityö, mihin kaikki miehet ovat osallistuneet, on ruuan laittaminen. Kaksi miestä jätti kuitenkin ruuan laitton vaimon hoidettavaksi, vaikka olisi itsekin osannut tehdä ruokaa.

”Kyllä se täytyy myöntää että kyl se enemmän vaimon harteilla oli. Tietysti sitä tuli jotakin tehtyä, mut en voi sanoa että olisi aktiivisesti osallistunut siihen.” (Juha)

”Et jos mä olin kotona niin yleensä sitten mä tein. Kyllähän mä olinkin sen kanssa niin paljon kun oli mahdollista kun olin kotona. Mutta tietysti mullakin oli semmoisia hommia mitkä oli pakko hoitaa.” (Antti)

”Sanotaanko et se menee siinä sen perusteella mennään kun tuo toinenkin lapsi pitää yöpuulle laittaa niin sanotaan kumpi vaihtaa sille illalla vaippaa ja kaikki muut, antaa iltavellit ja kaikki mitä on niin toisellehan se jää toi toinen lapsi.” (Kalle)

Isäpuoli tukee äidin toimintaa

Kaikissa uusperheissä, missä oli isompia lapsia, oli luettu iltasatuja tai kerrottu tarinoita. Yhdessä uusperheessä biologinen lapsi oli alla vuoden ikäinen, joten hänelle ei vielä luettu. Kuudesta miehestä yksi ei osallistunut ollenkaan iltasadun lukemiseen tai kertomiseen. Monen miehen mielestä ei ole sellaista satukirjaa, mitä he eivät olisi lukeneet. Miehet pitivät hetkeä ennen nukkumaan käymistä hyvänä hetkenä rauhoittua yhdessä lapsen kanssa.

”Meillä oli ehkä enemmän, et mä muistan että mä kerroin tarinoita, mut oli myös jotain kirjoja jotka olivat suosittuja mut sitten oli myös aina tarinoita.” (Simo)

”Ei sellasta satukirjaa ole mitä ei olisi lukenut.” (Paavo)

”Varmaan pari tuhatta kirjaa on mitkä olen lukenut.” (Veikko)

”Se on nyt sanotaan että se on parin kuukauden aikana jäänyt vaimon harteille tuo iltasadun lukeminen mut tota ei sekää oon niin et vaimo lukee vaan kumpi ehtii.” (Kalle)

Lapsen biologista isää kuullaan lasta koskevissa asioissa

Kolme isäpuolta mainitsi lapsipuolen äidin keskustelevan lapsen asioista biologisen isän kanssa. Yksi isäpuoli oli ollut yhteydessä lapsipuolien biologiseen isään ja keskustellut tämän kanssa lastenkasvatuskysymyksistä sekä muista lapsipuolia koskevista asioista.

”Joutuuhan vaimo olemaan yhteydessä lapsen biologiseen isään niin minä annan ne hänen hoitaa ihan ite. Keskustelaan asioista et ei mee että vaimo päättää vaan kaiken ja sitte ilmottaa vaan mulle...” (Kalle)

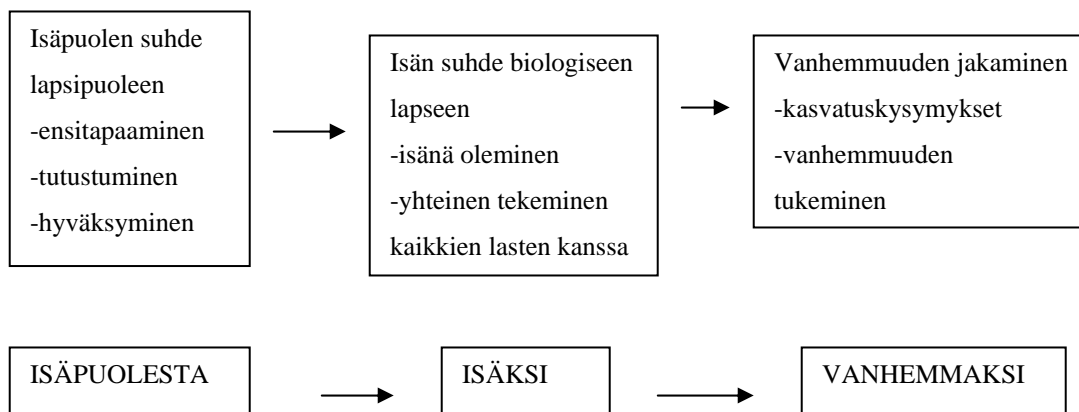
”Mie soitin lapsipuolen isälle ja kysyin mikä on sen näkemys et mitä mie voin tehdä. Niin se antoi miulle ihan täydet valtuudet et se on ihan suin asia et mitä sie teet niiden kanssa, kun ne asuu teidän katon alla.” (Matti)

Lapsipuolen biologisen isän ja isäpuolen pitäisi toimia yhteistyössä lapsen parhaaksi. (Martin & Colbert 1997). Tässä tutkimuksessa ainoastaan yksi isäpuoli oli ollut itse yhteydessä lapsipuolen biologiseen isään henkilökohtaisesti. Kahdessa muussa perheessä ainoastaan äiti keskusteli lapsen asioista biologisen isän kanssa

6.4 Yhteenveto tuloksista

Tulosten perusteella voidaan todeta, että uusperheet muodostuvat miehen ja naisen suhteen muuttuessa pysyväksi parisuhteeksi, jolloin koetaan hyväksi muuttaa

asumaan yhteen. Lasten huomioiminen oli koettu tärkeäksi tässä tutkimuksessa mukana olleiden isäpuolten taholta. Ensitapaaminen oli koettu hyväksi, ja yhdessä tekeminen toteutettiin lasten ehdoilla. Näin tutustuminen lapseen loi pohjan uuden isän hyväksymiselle. Haastatelluista isistä kukaan ei tuntenut itseään ulkopuoliseksi lapsipuolten taholta. Uusperheen muodostuminen ei kenenkään kohdalla ollut vaikeaa. Samoin lapsipuolet tottelivat kaikissa asioissa isäpuolta, kun hän perusteli vaatimuksensa. Uusien sisarten syntyminen perheeseen koettiin vaihtelevasti, johon vaikutti lasten ikä. Oman lapsen syntyminen perheeseen ei juuri muuttanut isien suhtautumista lapsipuoleen. Isänä oleminen oli yhdessä tekemistä arjessa leikin ja erilaisten harrastusten kautta. Vanhemmuuden jakaminen isien ja äidin kesken on uusperheissä huomioitava asia. Kasvatuskysymyksissä mielellään kuullaan myös biologisen isän mielipide. Lapsen tapaamiset biologisten isovanhempien kanssa eivät vaikuttaneet tuloksiin, koska lähes kaikki tapasivat heitä säännöllisesti.

Kuvio 3. Yhteenveto isäpuolesta isäksi tutkimuksen tuloksista.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu kohdistuu koko tutkimusprosessiin. Arviointi kohdistuu tutkimuksen osallistujiin, tutkimusaineistoon ja sen analysointiin, tutkimuksen raportointiin ja tutkijaan. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2001, 213-214.)

Tutkimukseen osallistuneet henkilöt eivät olleet tutkijalle tuttuja entuudestaan, ja he kaikki osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti. He kaikki kykenivät ilmaisemaan kokemuksiaan sekä ilmaisemaan asiat suullisesti. Tutkittavien anonymiteetti varmistettiin muuttamalla nimet ja lasten henkilötiedot sekä tutkimusraportissa esitetyssä kuvauksessa henkilöiden haastattelujärjestys.

Tutkimusaineiston luotettavuutta lisäsi haastattelujen nauhoittaminen, ja niiden auki kirjoittaminen lähes välittömästi haastattelun jälkeen. Tällöin haastattelutilanne oli vielä tutkijalla mielessä. Ennen haastatteluja tutkijan tuli vapautua omista ennakkokäsityksistä, jotta ne eivät häirinneet haastattelutilanteessa. Haastattelutilanteiden avoimuus ja haastatteluympäristön valinta haastateltavan ehdottamassa paikassa lisäävät luotettavuutta. Haastattelutilanteet olivat rentoja ja haastateltavat uskalsivat tuoda esille mielipiteitään ilman ulkopuolisia paineita.

Tutkimusraportti on pyritty kirjoittamaan mahdollisimman yksiselitteisesti ja tarkasti. Tutkimuksen analysointi on tehty kuvaamalla pelkistetystä ilmaisusta johdetut ala- ja yläkategoriat. Tutkimustulosten oikeellisuutta on kuvattu käyttämällä alkuperäisiä lainauksia. Tutkimusraportissa ei tule esille asioita, jotka voisivat vahingoittaa tutkimukseen osallistuneita.

7.2 Tutkimustulosten tarkastelu

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää millainen suhde uusperheen isällä on lapsipuoleen ja biologiseen lapseen. Eroavako suhteet toisistaan ja tapahtuuko suhteessa lapsipuoleen muutos biologisen lapsen synnyttyä. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös vanhempien roolijakoa uusperheessä.

Isäpuolten tutustuminen lapsipuoliin ensimmäistä kertaa suunniteltiin sitten, kun uusi suhde oli vakiintuneella pohjalla. Tutustuminen toteutettiin lasten ehdoilla tekemällä heille mieluisia asioita kuten retkiä, pelaamalla pelejä, ulkoilemalla. Kiikkuminen koettiin yhdeksi parhaimmaksi toiminnaksi. Ollaan lähellä toista, mutta saadaan myös etäisyyttä. Tutustuminen toteutui lapsen kotona, jolloin hän pystyi tuntemaan olonsa turvalliseksi. Ganongin, Colemanin, Finen ja Martinin (1999) mukaan lapsipuoli torjuu useimmiten isäpuolen, koska isäpuolet eivät yritä rakentaa suhdetta lapseen ennen muuttamista perheeseen. Tässä tutkimuksessa saatiin tulos, että isät tekivät runsaasti työtä suhteen luomiseksi lapsipuoleen ennen perheeseen muuttamista.

Yhtä isää lukuun ottamatta muut isäpuolet kokivat lapsipuolten hyväksyvän heidät täysin. Samoin lapsipuolet tottelivat isäpuolta erilaisissa asioissa, kun ne perusteltiin heille. Mason, Harrison-Jay, Svare, ja Wolfinger, (2002) saivat tulokseksi, että lapsipuolen kasvattaminen on vaikeaa, mutta kurittaminen yhtä helppoa kuin biologisten lasten. Uusperheissä kuria pitää äiti sekä isäpuoli enemmän kuin biologinen isä Morin, Milton ja Costlowin (2001) tutkimuksen mukaan.

Oman lapsen syntyminen isäpuolelle ei juurikaan vaikuttanut hänen suhteeseensa lapsipuoleen. Yhteinen tekeminen jatkui samanlaisena ja haastatellut kokivat olevansa enemmän isiä myös lapsipuolilleen. Tosin uusi lapsi vaati enemmän aikaa ja huolenpitoa kuin jo leikki-iässä olevat lapsipuolet. Marsiglio, (1992) on saanut samansuuntaisen tuloksen. Biologinen lapsi muuttaa myös miehen kokemusta olla isä.

Yhteinen tekeminen kaikkien lasten kanssa oli mökkeilyä, kalastusta, ulkoilua, retkiä, yhteistä tekemistä kuten pyssyjen rakentaminen sekä satujen lukemista. Marsiglion (1991) tutkimus tukee saatua tulosta. Yksi haastatelluista

korosti myös sitä, että pitää muistaa olla enemmän myös lapsipuolen kanssa. MacDonald, ja DeMaris, (1996) saivat tulokseksi, että biologisen lapsen syntyminen helpottaa isän ja lapsipuolen suhdetta. Joillakin lapsipuolet aikuistuivat biologisen lapsen syntymää ennen, joten yhteys syntyi paremmin keskustelujen kautta.

Tämän tutkimuksen mukaan vanhemmuuden kokemisessa äiti koetaan vahvaksi ja hän tekee lopullisen päätöksen itsenäisesti kaikissa lasta koskevissa asioissa. Äidin ollessa paikalla kuria pitää äiti, mutta äidin ollessa poissa toteltiin myös isäpuolta, jos tämä pystyi perustelevaan rajat. Schwebel, Fine, ja Renner, (1992) saivat saman tuloksen tutkimuksessaan. Kasvatusta koskevissa kysymyksissä kysyttiin myös biologisen isän mielipidettä, ja hän vaikutti äidin mielipiteeseen. Sutisen (2005) tutkimuksen mukaan isäpuolen ulkopuolisuus johtuu siitä, että lapsen asioista päättää lapsen biologiset vanhemmat.

Isäpuolesta isäksi on mahdollista silloin, kun uusperheen suunnittelussa heti alusta lähtien huomioidaan lapset. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että eteneminen lasten edellyttämässä aikataulussa ja heidän ehdoillaan luo hyvän pohjan isyydelle. Yhdessä tehdään asioita, joista lapsi pitää ja tekeminen pohjaa molempien vapaaehtoisuuteen. Suhteen syntymiseen tulee myös varata aikaa, jolloin lapsi hyväksyy isäpuolen.

Biologisen lapsen syntymä testaa isäpuolen isyyden. Uusi imeväisikäinen lapsi perheessä vaatii perustarpeiden osalta enemmän huomiota kuin ja leikki-iässä olevat. Tällöin koettiin isyyttä helpottavaksi asiaksi aiempi yhdessä hyväksi koettu tekeminen. Biologinen lapsi laajentaa isyyden kokemukset tunnetasolla. Tämä kokemus myös vaikuttaa myönteisesti suhteessa lapsipuoleen. Hyvänä koetaan myös kanssakäyminen isäpuolen vanhempien kanssa. Kurinpito kysymyksissä lasten osoittaessa tottelevaisuutta isäpuolta kohtaa osoittaa hyväksyntää isänä olemisesta.

Uusperheessä vanhemmuuden vastuun kantaa äiti, mutta isäpuoli tukee äidin toimintaa. Tuen antaminen kasvattaa isäpuolen isyyteen ja edelleen vanhemmuuteen, jossa biologiset lapset ja lapsipuolet koetaan samanarvoisiksi.

7.3 Tutkimustulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusaiheet

Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää asioiden käsittelyssä uusperheiden ohjauksessa ja neuvonnassa. Tutkimus nostaa esille asioita, joista voidaan keskustella yhteisesti ja miettiä omaa tapaa toimia. Lapsipuolten aseman huomioiminen biologisen lapsen syntyessä ja yhteisen tekemisen merkitys siinä tilanteessa ovat merkittävä asia. Tutkimus antoi positiivisen kuvan uusperheiden tilanteesta, jolloin voitaisiin rohkaista isäpuolia keskusteluun laajemmalla foorumilla omasta kokemuksestaan ja isäpuolena olemisesta.

Tämä tutkimus antoi parhaiten tietoa isäpuolen suhteesta lapsipuoleen. Tutkijana olisin voinut etukäteen miettiä tarkentavia kysymyksiä, jotta olisin osannut kohdentaa keskustelua muiden teemojen laajentamiseksi. Toisaalta isyys on laaja kokonaisuus, johon kiinteästi liittyy äidin sekä lasten näkökulmat.

Jatkotutkimusaiheena äidin ja lapsipuolen näkökulma on mielenkiintoinen. Nainen tarkastelee arjen elämää laajemmasta näkökulmasta, johon liittyy esimerkiksi kodin perustehtävien kuten siivouksen, ruuanlaiton yhdistäminen yhdessä tekemiseen. Nainen usein myös organisoii perheen arjen kulun. Lapsipuoli tarkastelee asiaa oman ikäkautensa ja kokemustensa pohjalta. Samoin harrastusten ja ystävien merkitys saattavat vaikuttaa, miten isäpuoli koetaan.

Lähteet:

- Ahola, M. 2000. "Ihan perhe vaan". Lesboperheissä elävien nuorten perhekäsityksiä. Helsinki: Seksuaalinen tasavertaisuus SETA
- Ambert, A-M. 1986. Being a stepparent: Live-in and visiting stepchildren. *Journal of Marriage and the Family* 48 (4), 795-804.
- Ambert, S. 1993. Designing samples. Teoksessa N. Gilbert. (toim.) *Researching social life*. London:Sage,68-92.
- Anderson, E. 2000. Sibling, half sibling, and stepsibling relationships in remarried families. Teoksessa E. M. Hetherington, S. H. Henderson & D. Reiss. *Adolescent siblings in stepfamilies: family functioning and adolescent adjustment*. Monographs of the society for research in child development. Maiden: Blackwell Publisher, 101-126.
- Barnes, G., Thompson, P., Daniel, G. & Burchart, N. 1998. *Growing up in Stepfamilies*. Oxford: Clarendon Press
- Bauman, C. 1999. Adoptive fathers and birthfathers: A study of attitudes. *Child and Adolescent Social Work Journal* 16 (6), 373-391.
- Barnombudsmannen 2004. Upp till 18 - fakta om barn och ungdom. Barnombudsmannen rapporterar BR2004:06. Saatavilla URL-muodossa: <http://www.bo.se/Files/publikationer,%20pdf/Upp%20till%2018%202004.pdf> 16.8.2006
- Broberg, M. 2004. Uusperheen vanhempien kokemuksia perheensä vuorovaikutussuhteiden toimivuudesta. Turun Yliopisto. Kasvatustieteen laitos.
- Claxton-Oldfield, S. 1992. Perceptions of stepfathers. Disciplinary and affectionate behavior. *Journal of Family Issues* 13 (3), 378-389.
- Duck, S. 1998. *Human relationships*. Lontoo: Sage.
- Dunn, J., O'Connor, T.G. & Levy, I. 2002. Out of the picture: A study of family drawings by children from step-, single, parent, and non-step families. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology* 31 (4), 505-512.

- Esko, M. 1984. Mies ja isyys. Perheen kehitysvaiheet ja isän muuttuva rooli. Juva: WSOY.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltoja & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu, 24-42.
- Fine, M. 1994. Social policy pertaining to stepfamilies: should stepparents and stepchildren have the option of establishing a legal relationship? Teoksessa A. Booth & J. Dunn (toim.) Stepfamilies: Who benefits? Who does not? Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 197-204.
- Fine, M., Coleman, M. & Ganong, L. 1998. Consistency in perceptions of the step-parent role among step-parents, parents and stepchildren. *Journal of Social and Personal Relationships*. 15 (6), 810-828.
- Ganong, L., Coleman, M., Fine, M. & Martin, R. 1999. Stepparents' affinity-seeking and affinity-maintaining strategies with stepchildren. *Journal of Family Issues* 20 (3), 299-327.
- Gilbert, N. 2001. *Researching social life*. London: SAGE Publications
- Glenn, N.D. 1994. Biology, evolutionary theory, and family science. Teoksessa A. Booth & J. Dunn (toim.) Stepfamilies: Who benefits? Who does not? Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 45-51.
- Goldsheider, F. & Sassler, S. 2006. Creating stepfamilies: Integrating children into the study of union formation. *Journal of Marriage and Family* 68 (2), 275-291.
- Henry, C. & Lovelace, S. 1995. Family resources and adolescent family life satisfaction in remarried family households. *Journal of Family Issues*. 16 (6), 765-786.
- Hetherington, E. M. & Jodl, K. 1994. Stepfamilies as settings for child development. Teoksessa A. Booth & J. Dunn (toim.) Stepfamilies: Who benefits? Who does not? Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 55-79.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tammi.
- Hofferth, S. & Anderson, K. 2003. Are all dads equal? Biology versus marriage as a basis for paternal investment. *Journal of Marriage and Family*. 65 (1), 213-232.
- Hokkanen, T. 2005. Äitinä ja isänä eron jälkeen. Yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Juva: WSOY.
- Häggman, K. 1996. Johdatus perhehistoriaan. Helsinki: Hakapaino.
- Ishii-Kuntz, M. & Coltrane, S. 1992. Remarriage, stepparenting, and household labor. *Journal of Family Issues* 13 (2), 215-233.
- Jaakkola, R. & Sääntti, R. 2000. Uusperheiden lapset ja vanhemmat. Perheiden rakenne, toiminta ja talous. Helsinki: Hakapaino.
- Jallinoja, R. 2000. Perheen aika. Helsinki: Otava.
- Jaykody, R. & Kalil, A. 2002. Social fathering on low-income, african american families with preschool children. *Journal of Marriage and Family* 64 (2), 504-516.
- Jones, A. 2003. Reconstructing the stepfamily: Old myths, new stories. *Social Work* 48 (2), 228- 236.
- Kaila-Behm, A. 1997. Miehestä esikoisen isäksi. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Kartovaara, L. & Sauli, H. 2000. Suomalainen lapsi. Väestö 2000:7 Helsinki: Tilastokeskus.
- Kauhanen, S. 1998. Kohti uudenlaista isyyttä. Haastattelututkimus pienten lasten isien isyyskokemuksista. Joensuu: PunaMusta.
- Keurulainen, M. 1998. Elämää perheinä 1990-luvun suomessa. Vammala: Vammalan kirjapaino.
- Koerner, A.F. & Fitzpatrick, M.A. 2002. Toward a theory of family communication. *Communication Theory*, 12, 70-91.
- Korhonen, M. 1999. Isyyden muutos. Keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Laki lapseksi ottamisesta 153/1985.

- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.
- MacDonald, W. & DeMaris, A. 1996. Parenting stepchildren and biological Children. The effects of stepparent's gender and new biological children. *Journal of Family Issue* 17 (1), 5-25.
- MacDonald, W. & DeMaris, A. 2002. Stepfather-stepchildren relationship quality. The stepfather's demand for conformity and the biological father's involvement. *Journal of Family Issue* 23 (1), 212-137.
- Manning, W., Stewart, S. & Smock, P. 2003. The complexity of fathers' parenting responsibilities and involvement with nonresident children. *Journal of Family Issues* 24 (5), 645-667.
- Marsiglio, W. 1991. Paternal engagement activities with minor children. *Journal of Marriage and the Family*. 53 (4), 973-986.
- Marsiglio, W. 1992. Stepfathers with minor children living at home. Parenting perceptions and relationship quality. *Journal of Family Issue* 13 (2), 195-214.
- Marsiglio, W. 2004. When stepfathers claim stepchildren: A conceptual analysis. *Journal of Marriage and family* 66 (1), 22-39.
- Martin C. & Colbert, K. 1997. *Parenting. A life span perspective*. Boston: McGraw-Hill Companies.
- Mason, M., Harrison-Jay, S., Svare, G. & Wolfinger, N. 2002. Stepparents. De facto parents or legal strangers?. *Journal of Family Issue* 23 (4), 507-522.
- Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. *Perheenlisäys isien kokemana. Fenomenologinen tutkimus*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Metsämuuronen, J. 2003. *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Jyväskylä: Gummerus.
- Milton, C. & Pasley, K. 1996. Fathers' parenting role identity and father involvement. A comparison of nondivorced and divorced, nonresident fathers. *Journal of Family Issues*. 17 (1), 26-45.
- Morin, S.M., Milito, C. & Costlow, N. 2001. Adolescents' perceptions of discipline within intact families and stepfamilies. *Adolescence* 36 (142), 281-289.
- Nikander, T. 1996. *Perheiden muodostuminen ja hajoaminen. Avo- ja avioparien yhteen ja erilleen muutto*. Helsinki: Tilastokeskus.

- Paquette, D. 2004. Theorizing the father-child relationship: Mechanism and developmental outcomes. *Human Development* 47, 193-219.
- Reuna, V. 1997. *Perhebarometri 1997. Selvitys suomalaisten perheeseen liittyvistä käsityksistä.* Helsinki: Väestöliitto.
- Riikonen, E. 2004. *Uusperheen arki. Keskustelupalstan näkökulmasta. Opinnäytetyö.* Turun ammattioppilaitos.
- Ritala-Koskinen, A. 2001. *Mikä on lapsen perhe? Tulkintoja lapsen uusperhesuhteista.* Helsinki: Väestöntutkimuslaitos.
- Ruotio, P. 2005. *Kyselevät tutkimustavat. Saatava URL-muodossa:*
<http://www2.uiah.fi/projects/metodi/064.htm>
- Schwebel, A., Fine, M. & Renner, M. 1992. A Study of perceptions of the stepparent role. *Journal of Family Issues* 12 (1), 43-57.
- Sinkkonen, J. 1998. *Yhdessä isän kanssa.* Juva: WSOY.
- Statistiska Cenral Byrån 2005. *Barn och deras familj 2004.* Saatavilla URL-muodossa:
http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0102_2004A01_BR_BE51ST0502.pdf 16.8.2006
- Stewart, s. 2005. Boundary ambiguity in stepfamilies. *Journal of Family Issues* 26 (7), 1002-1029.
- Sutinen, P. 2005. *Vanhempana ja aikuisen uusperheessä.* Helsinki: Yliopistopaino.
- Tilastokeskus 2006. *Lapsiperheet tyypeittäin 1950–2005.* Saatavilla URL-muodossa:http://www.stat.fi/til/perh/2005/perh_2005_2006-06-01_tie_001.html 16.8.2206
- Tilastokeskus. 2002. *Perheet 2001. Väestö 2002:10.* Helsinki: Tilastokeskus.
- Tilastokeskus 2000. *Perheet 1999. Väestö 2000.* Helsinki: Tilastokeskus.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Helsinki: Tammi.
- U.S. Cencus Bureau 2002. *Children´s living arrangements and characteristics: March 2002.* saatavana URL-muodossa: <http://www.cencus.gov/prod/2003pubs/P20-547.pdf> 16.8.2006

- U.S. Society and Values 2001. The american family, by the numbers. Saatavilla
URL-muodossa:<http://usinfo.state.gov/journals/itsv/0101/ijse/numbers.htm>
16.10.2005
- Valkonen, L. 1995. Kuka on minun vanhempani? Perhehoitonoorten
vanhempisuhteet. Helsinki: Gummerus.
- Visher, E. B. & Visher, J. S. (1979). Stepfamilies. A guide to working with
stepparents and stepchildren. New York: Brunner/ Mazel.
- White, L. 1994. Stepfamilies over the life course: social support. Teoksessa A. Booth
& J. Dunn (toim.) Stepfamilies: Who benefits? Who does not? Hillsdale, NJ:
Lawrence Erlbaum, 109-138.
- White, L. & Gilbreth, J. 2001. When children have two fathers: Effects of
relationships with stepfathers and noncustodial fathers on adolescent
outcomes. *Journal of Marriage and Family* 63 (1), 155-167.
- Yeung, W. J., Sandberg, J., Davis-Kean, P. & Hofferth, S. 2001. Children's time with
fathers in intact families. *Journal of Marriage and the Family* 63 (1), 136-154.

Teemat

LIITE 1

Isäpuolen suhde lapsipuoleen

Isän suhde biologiseen lapseen

Vanhemmuuden jakaminen

Haastattelukysymyksiä

Ketä perheeseen kuuluu?

Perheen historia, lasten syntymävuodet ja sukupuoli

Isäpuolen suhde lapsipuoleen

Mitä olet tehnyt yhdessä lapsipuolen kanssa?

Millaisia leikkejä leikitte?

Jos isäpuolella on sekä poika- että tytärpuolia, niin millainen suhde kumpaakin on? Onko eroja?

Koetko, että lapsipuoli on hyväksynyt sinut perheenjäseneksi?

Mitä teet lapsipuolen kanssa yhdessä, ilman biologista lasta?

Tapasiko lapsipuoli biologista isäänsä tai isovanhempia?

Isän suhde biologiseen lapseen

Mitä uutta biologinen lapsi on tuonut isän elämään?

Onko suhteessasi lapsipuoleen tapahtunut muutos?

Mitä teette yhdessä biologisen lapsen kanssa?

Vanhemmuuden jakaminen

Jaetanko vanhemmuutta biologisten lasten osalta?

Onko puoliso enemmän vanhempi lapsipuolille?

Osallistuvatko molemmat vanhemmat lapsipuolen hoitoon?

Millainen on/oli teidän tavallinen arkipäivä heräämisestä nukkumaan menoon?

LIITE 2

Esimerkki alakategorian muodostumisesta

Alkuperäisiä ilmauksia teemahaastattelusta	Pelkistettyjä ilmaisuja	Alakategoria
”Aloteltiin tapailla niin pikku hiljaa että kävin siellä, olin nii ku vähän aikaa kylässä. Pikku hiljaa olin enemmän ja olin yötä ...”	Ensitapaaminen kotona	Lapsipuolen tapaaminen ensimmäisen kerran
”...sellaisen niin sanotun sellovalmennus ryhmän, missä oli sellaisia alle kouluikäisiä sellistejä, tää lapsi elikkä vanhin näistä vaimon lapsista oli siinä ryhmässä...”	Ensitapaaminen työn yhteydessä	
”Oli jotkut juhlat ... ne oli jotkut tämmöiset puutarhajuhat...”	Ensitapaaminen juhlassa	
”...kyl se varmasti on näin ollut et ollaan pakattu vähän tavaraa autoon... eväretkellä ... se on ollu joku tämmöinen kesä retki, jossa ollaan tavattu, retkeilyn merkeissä.”	Ensitapaaminen retkellä	

(jatkuu)

LIITE 2

Esimerkki yläkategorian muodostumisesta

Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
Lapsipuolen tapaaminen <ul style="list-style-type: none"> - kotona - työssä - juhlassa - retkellä 	Lapsipuolen tapaaminen	Isäpuolen suhde lapsipuoleen
Lapsipuoleen tutustuminen <ul style="list-style-type: none"> - yhteinen tekeminen - yhdessä vietetty aika 	Lapsipuoleen tutustuminen	
Lapsipuolen suhtautuminen <ul style="list-style-type: none"> - uuteen isään - uuteen sisarpuoleen 	Lapsipuolen hyväksyminen	